

MASTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT

Ett öppet rum med en stängd dörr?

-En innehållsanalys av debatten om tillträdesförbud för biblioteken

JOSEPHINE MAGNUSSON

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© **Josephine Magnusson**

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Ett öppet rum med en stängd dörr? -En innehållsanalys av debatten om tillträdesförbud till biblioteken

Engelsk titel: An open space with a closed door? - A content analysis of the debate of access ban to libraries

Författare: Josephine Magnusson

Färdigställt: 2022

Abstract

In 2022, a new law was accepted by the Swedish government, that would enable libraries to apply for an access ban. An access ban would fully limit the access to the public library for those who continuously disturb the libraries every-day function. This study examines the public discussion concerning the law of access ban for libraries, and the visibility of two opposite sides in the debate. The study applies a qualitative approach in the form of content analysis, that was performed on 42 articles from *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Biblioteksbladet* and *Boktugg*. Furthermore, the theoretical framework of media logic was used to deepen the understanding of how the ambition to stand out from the crowd, affects how news producers select events to become news stories, and the use of certain narrative methods.

The questions that are posed in this study concern what arguments that speaks for and against the law, who has been given space in the medialised debate and how the theories of media logic appear in the public discourse. The result shows that editorial writers and politicians emphasize the value of issuing an access ban on those who misbehave in libraries, in order to protect those who don't. The result also shows that library representatives underline the fact that the new law contradicts the Library Act, which warrants everyone's access to a library, and further emphasize how the social unrest in Swedish libraries requires long-term solutions and cooperation.

Nyckelord: social oro, stökiga bibliotek, mediedebatt, medielogik, berättartekniker, tillträdesförbud, portförbjuda, offentlig plats.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	2
1.1	PROBLEM	2
1.2	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
2	BAKGRUND	5
2.1	LAGEN OM TILLTRÄDESFÖRBUD FÖR IDROTTSANLÄGGNINGAR OCH BUTIKER	5
2.2	LAGENS PROPORTION TILL KONSEKVENSERNA FÖR INDIVIDEN	5
3	TIDIGARE FORSKNING	8
3.1	MEDIAS SKILDNINGAR AV BIBLIOTEKET	8
3.2	STÖKIGA BIBLIOTEK-DEBATTEN	9
3.3	ATT UTESTÄNGA PERSONER FRÅN EN OFFENTLIG PLATS	10
3.4	BIBLIOTEKSPERSONALEN OCH BIBLIOTEKETS BESÖKARE	12
3.4.1	<i>Bibliotekariens yrkesutövning och svårigheterna med att implementera lagen</i>	12
3.4.2	<i>Mötet med "problembesökare" och vad som är ett ordningsstörande beteende</i>	14
4	TEORI	16
4.1	MEDIELOGIK	16
4.2	NYHETSVÄRDERING OCH NYHETSURVAL	16
4.3	BERÄTTARTEKNIKER	17
4.4	TILLÄMPNING AV TEORI	19
5	METOD	20
5.1	VAL AV METOD	20
5.2	URVAL	20
5.3	ANALYSPROCESS	21
5.4	ANALYSVERKTYG - KODNINGSSCHEMA	22
6	RESULTAT	25
6.1	ARGUMENT FÖR OCH MOT LAGEN	25
6.2	KONFLIKTER I DEBATTEN	28
6.3	TONGIVANDE RÖSTER I DEBATTEN OM TILLTRÄDESFÖRBUD	28
6.3.1	<i>Bibliotekens röster</i>	28
6.3.2	<i>Politikens röster</i>	29
6.4	MEDIELOGIKENS NÄRVARO I DEBATTEN	30
6.5	NYHETSVÄRDERING	31
6.5.1	<i>Närhet</i>	32
6.5.2	<i>Sensation och avvikelser</i>	32
6.5.3	<i>Den vanliga biblioteksbesökaren drabbas</i>	33
6.5.4	<i>Förenkling – nyhetsvärde och berättarteknik</i>	34
6.6	BERÄTTARTEKNIKER	34
6.6.1	<i>Förenkling – kort och koncist</i>	34
6.6.2	<i>Tillspetsning – uppfinningen av begreppet "biblioteksfrid"</i>	35
6.6.3	<i>Konkretion – en lag som löser problemet</i>	36
6.6.4	<i>Vinkling – tystnaden</i>	37
6.6.5	<i>Polarisering – kampen för biblioteket</i>	38
6.6.6	<i>Intensifiering - att sätta rubrik och välja en bild</i>	39
6.6.7	<i>Personifiering och stereotyper</i>	41
6.6.8	<i>Avslutande kommentar: stereotypen bibliotekarier</i>	42
6.7	KVANTIFIERADE DATA ÖVER ANVÄNDNINGEN AV HOT, RISK OCH KRIS	42
7	DISKUSSION	45
7.1	ARGUMENT FÖR LAGEN: SLUTENHET OCH ÖPPENHET	45
7.2	ARGUMENT MOT LAGEN: ETT SAMHÄLLELIGT OCH PRAKTISKT PROBLEM	46

7.3	DE SOM HÖRS I DEBATTEN _____	47
7.3.1	<i>De ungas röster</i> _____	48
7.4	MEDIELOGIKENS SYNlighet I DET OFFENTLIGA SAMTALET _____	48
7.4.1	<i>Medielogikens verktyg underlättar för förespråkarna av lagen</i> _____	50
7.5	OBJEKTIVITET _____	51
7.6	VAL AV TEORI OCH METOD _____	51
8	KONKLUSION _____	53
8.1	FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING _____	54
	ARTIKELFÖRTECKNING _____	55
	LITTERATURFÖRTECKNING _____	58

Tabellförteckning

<i>Tabell 1</i>	<i>En redogörelse för journalistiska berättartekniker inom medielogiken</i> _____	17
<i>Tabell 2</i>	<i>Antalet sökresultat efter kombinationer av olika sökord</i> _____	21
<i>Tabell 3</i>	<i>Kodningsschema som använts vid analysen av det empiriska materialet</i> _____	22
<i>Tabell 4</i>	<i>Kvalitativa och kvantitativa tolkningar av röster i materialet</i> _____	30
<i>Tabell 5</i>	<i>Artiklar som går att koppla till berättartekniska metoder och värderingskriterier</i> _____	31
<i>Tabell 6</i>	<i>Rubriker till artiklar i materialet som samlats under ett gemensamt budskap</i> _____	40
<i>Tabell 7</i>	<i>Personifieringar av grupper och stereotyper som syns i materialet</i> _____	41
<i>Tabell 8</i>	<i>Användningen av begreppen hot, risk och kris</i> _____	43

Figurförteckning

<i>Figur 1</i>	<i>Samlad argumentation för lagen</i> _____	26
<i>Figur 2</i>	<i>Samlad argumentation mot lagen</i> _____	27

1 Inledning

Inne i värmen, finns mina vänner
Inne i värmen, kunde vi va
Om vi hade en egen gård, där vi kunde ta hand om varann
Där vi inte kör ut varann ut i kylan
Med iskalla regler
Inne i värmen, kunde vi va (Dageby, 1971)

Föreliggande studie inleds med ett citat av Ulf Dageby, för att illustrera att debatten om inkludering och uteslutning inte är ny. Dageby var musiker i teater- och musikgruppen Nationalteatern som redan i början av 1970-talet reste runt på skolor och fritidsgårdar i Göteborgsområdet för att belysa samhällliga och sociala problem. Låten *Ut i kylan* skrevs till en musikteaterföreställning från 1971 och ”tillägnas ungdomsgårdar som slänger ut folk” (http://www.nationalteatern.nu/texter/ut_i_kylan.txt). Nationalteatern satte ord på och skildrade svåra ämnen som ungdomars sysslolöshet, drogmissbruk och hur obegriplig vuxenvärlden och dess normer kan te sig.

I vårt samhälle finns det idag få ytor inomhus som alla får vara på och som inte kräver någon motprestation. Biblioteket är fortfarande ett av få offentliga rum som är gratis och öppet för alla. För bibliotekens läsfrämjande uppdrag är öppenheten och allas rätt till ett bibliotek viktig, men den bidrar ofrånkomligen till att personer och aktiviteter som inte främst rör bibliotekets tjänster, också vistas och äger rum i lokalerna.

I dagsmedia och i bibliotekens egna forum, har rapporter från otrygga bibliotek och upprop mot ohållbara arbetsförhållanden publicerats regelbundet under årens lopp. Det som betraktas som startpunkten för debatten om stökiga bibliotek är det inlägg som ledarskribenten Paulina Neuding publicerar i Svenska Dagbladet, 16 maj, 2015. Den debatten har till viss del legat till grund för bedömningen av det angelägna i att undersöka behovet av att kunna portförbjuda individer från badanläggningar och bibliotek. Utredare har därför studerat och redovisat det eventuella behov av en reglering som finns på simhallar och bibliotek (Ds 2019:1; Brå 2020:10) och i mars 2022 fanns ett förslag på en ny lag hos Sveriges riksdag (Proposition 2021/22:108). Lagen ska göra det möjligt att ansöka om förbud för en enskild person att vistas på offentliga platser, i detta fall bibliotek eller badanläggningar, genom ett s.k. tillträdesförbud. Ett tillträdesförbud kan föranledas av misstankar om att en person över 15 år ska begå brott, trakassera eller på andra sätt väsentligt störa verksamheten på platsen där förbudet gäller.

1.1 Problem

I dagens samhälle finns det få arenor kvar som kan agera mötesplatser för alla samhällsgrupper. De flesta mötesplatser kan beskrivas som högintensiva, enligt Audunson (2004, s. 434) där människor aktivt förenas över ett gemensamt intresse, men det centrala med s.k. lågintensiva mötesplatserna, är att de

möjliggör möten mellan människor som inte möts på andra ställen och detta är av största vikt, menar Audunson (2004, s. 436): ”In today’s society, such meeting-places with a potential of making us visible to one another across social, ethnic, generational and value-based boundaries are extremely important”. Det råder en brist på lågintensiva mötesplatser så som vårt samhälle är uppbyggt idag. Biblioteket finns dock kvar som en av få fysiska mötesplatser där medborgare kan träffa andra genom slumpmässiga möten på små och stora utrymmen, i rum för tidningsläsande eller på ett anslutande café, och erbjudas en chans till diskussion och debatt med människor som både är lika dem och som skiljer sig från dem, beskriver Jochumsen et al.(2012, s. 592) och refererar till biblioteket som en ”tredje plats” – en plats mellan arbetet och hemmet där människor förenas över generationer, kulturer och etnisk bakgrund.

Lagen om tillträdesförbud går ut på att vissa människor med lagligt stöd ska kunna avvisas från biblioteken. Detta motsäger det demokratiska uppdrag som svenska bibliotek har och som står reglerat i bibliotekslagen (SFS 2013:801):

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning (2 §).

Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov (6 §).

Strävan efter att realisera en lag om tillträdesförbud ger därför upphov till två centrala frågor: är det möjligt att utfärda tillträdesförbud till biblioteken, med tanke på hur bibliotekslagen är formulerad? Och: hur ska en sådan lag kunna praktiseras, då biblioteken idag inte har möjlighet att kontrollera vem som går in och ut (se artikel 34 och 36 i artikelförteckningen)?

Problemet som uppstår mellan den lagändring som gör det möjligt att utestänga vissa personer under en längre period och bibliotekens krav på öppenhet och tillgänglighet som står i bibliotekslagen, har bidragit till olika ståndpunkter i en diskussion som förts i medierna under flera år. I en tid där det offentliga våldet ökar runt omkring oss har lagen om tillträdesförbud kommit att bli en högaktuell fråga. Konflikten mellan föresatsen att skapa ett säkert samhälle och behovet av en inskränkning av den lagstadgade rörelsefriheten för vissa, är vad som kommer undersökas i denna studie, genom analysen av det mediala resonemanget kring den nya lagens vara eller icke-vara. Medieanalysens klagörande av argument för och emot lagen och vem som fått komma till tals, har för avsikt att bidra till en större förståelse för hur det offentliga samtalet om samhällets plikt att skydda de svaga genom bestraffning av de som uppträder skrämmande, har sett ut mellan 2004 och 2022.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap om argumentationen för och emot lagen och att synliggöra vilka som har beretts plats för att uttala sig i den offentliga diskussionen.

Problemet som den här studien har för avsikt att undersöka är hur olika ståndpunkter gentemot lagen manifesteras i den mediala diskussionen och vilka argument som förs fram från respektive sida. För att finna svar på det är studiens första frågeställning:

- Vilka argument förs fram för och emot lagen och vilka konflikter syns i debatten?

I undersökningen av inlägg i det offentliga samtalet kommer det bli synligt vilka det är som uttalar sig i frågan och framför argument för respektive mot att lagen ska realiseras. Om dessa röster identifieras kan det vara möjligt att sätta viss argumentation i förbindelse med angivna grupper och därför är den andra forskningsfrågan:

- Vilka utgör de mest tongivande rösterna i debatten?

Vid tidigare studier av hur medier skildrar vissa fenomen framställs *medielogiken* som en mängd teorier som grundar sig i konstaterandet att det råder ett överflöd av information och ett underskott av hur mycket uppmärksamhet som kan ägnas varje nyhet i det massiva informationsflöde som sprids i olika kanaler (Nord & Strömbäck 2002; Strömbäck 2008; Ljuslinder 2012). Den verklighet som journalistiken ska rapportera om är obegränsad, samtidigt som mediernas utrymme och format är begränsade. Det teoretiska ramverk inom medielogiken som gäller urvalet av *vad* som ska rapporteras som en nyhet och *hur* detta ska berättas via medierna används i denna studie för att synliggöra hur vissa händelser som inträffat på bibliotek valts ut för att publiceras som nyheter, hur biblioteken skildras, varför det ska finnas en lag och vilka det är som uttalar sig om frågan i den offentliga debatten.

Nyhetsvärdering handlar om hur och varför en händelse bedöms vara tillräckligt anmärkningsvärd för att rapporteras som en nyhet enligt vissa kriterier, och hur händelsen sedan framförs för att väcka uppmärksamhet, avgränsas i medieforskningen till ett antal konkreta berättartekniker (Nord & Strömbäck, 2002, s. 33 - 36). För att kunna se hur medielogiken nyttjas i den offentliga diskussionen om lagen lyder den tredje forskningsfrågan:

- Hur framträder medielogiken i det offentliga samtalet om lagen?

Undersökningen omfattar tiden från det att tillträdesförbud och bibliotek för första gången omtalas i media 2004 till mars 2022, då Sveriges riksdag har lagförslaget på sitt bord. För att besvara frågeställningarna används en innehållsanalytisk metod vid sortering, strukturering och i analysen av det empiriska materialet, med teorierna om medielogikens nyhetsvärdering och berättartekniker som utgångspunkt. Den kvalitativa innehållsanalysen utförs genom studiet av skriftliga inlägg i debatten i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Biblioteksbladet samt nyhetspubliceringar på hemsidan Boktugg.

2 Bakgrund

Inför läsningen av denna studie, med syfte att underlätta förståelsen av ämnet, innehåller förestående kapitel ett klagörande av processen fram till att lagen om tillträdesförbud för biblioteken blivit aktuell för biblioteken.

2.1 Lagen om tillträdesförbud för idrottsanläggningar och butiker

Frågan huruvida det ska vara möjligt att döma en person till tillträdesförbud till samhällets gemensamma, offentliga platser har tidigare aktualiserats vid olika tillfällen och från olika perspektiv. I ett lagförslag från 2002 framhålls behovet av att kunna utföra ett tillträdesförbud för butiker och idrottsanläggningar, som ska grundas på att personen tidigare begått brott på sagda allmänna platser och förväntades göra det igen (Ds 2002:25). 2004 publiceras återigen ett lagförslag (Ds 2004:40) om utfärdandet av tillträdesförbud, denna gång bara för idrottsanläggningar. Under 2005 kommer en lag (SFS 2005:321) som tillåter att en person kan förbjudas tillträde till en inhägnad plats avsedd för idrottsutövning.

I början av 2017 lämnas en skrivelse till Kulturnämnden i Stockholms stad, sammanställd av representanter från Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna (Stockholms stad, 2017a.). Partierna föreslår att staden ska uppvakta regeringen om möjligheten till tillträdesförbud till bibliotek. Som svar påvisar Stockholms stadsbibliotek att det inte finns utrymme i lagrummet för tillträdesförbud och hänvisar till bibliotekslagen 6 § (SFS 2013:801) där det står att folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla (Stockholms stad, 2017b). Efter skrivelsen publiceras debattinlägg i DN och SvD från Liberalerna (3, 4, 6, 7, 9) och en offentlig debatt om behovet av lagen för bibliotek har nu inletts.

I januari 2018 ges Åklagarmyndigheten i uppdrag att överväga vissa frågor om tillgreppsbrott och tillträdesförbud och ett år senare publiceras rapporten *Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott* (Ds 2019:1). Tillgreppsbrott är ett gemensamt begrepp för brott som innebär att en person stjälar något¹ och enligt utredningen kan lagen därför motiveras för de butiker där vissa kunder upprepade gånger stjälar varor. I mars 2021 träder möjligheten att utfärda tillträdesförbud för butiker, i laga kraft (SFS 2021:34). I samma rapport (Ds 2019:1) finner utredaren däremot inte att bibliotek utsätts för brott av en sådan allvarlig karaktär att en lag om tillträdesförbud kan motiveras. Enligt uppdraget ska det dock finnas ett förslag till hur en sådan lag skulle kunna utformas, även om resultatet av utredningen medfört att ställning tagits mot förslaget i sakfrågan (Ds 2019:1, s. 19).

2.2 Lagens proportion till konsekvenserna för individen

I Sverige finns en grundlagsstadgad rättighet att fritt få röra sig inom riket och att lämna det (SFS 1974:152, 2 kap, 8 §). Den s.k. proportionalitetsprincipen

¹ <https://www.aklagare.se/ordlista/t/tillgreppsbrott/>

handlar om att väga olika intressen mot varandra, exempelvis intresset för myndigheter att genomföra vissa rättsliga åtgärder för samhällets säkerhet, som kan bidra till en begränsning av individens rörelsefrihet eller personliga integritet ("Proportionalitetsprincipen", 2022). I utredningen från 2019 gör Hedström en s.k. proportionalitetsbedömning och visar hur bedömningen kan se ut med ett exempel: en person förbjuds att besöka en lokal matvarubutik och svårigheterna det skulle medföra för den personen att införskaffa matvaror på andra sätt, ska stå i proportion till ändamålet för förbudet (Ds 2019:1, s. 197). Hedström redogör för hur effekterna av ett tillträdesförbud för bibliotek inte står i proportion till de brott som man misstänker utförs där, bl.a. därför att det helt enkelt inte finns tillräckligt med kunskap om ordningsstörningarnas karaktär:

En reglering om straffsanktionerade tillträdesförbud skulle inskränka den grundlagsstadgade rörelsefriheten. När det gäller biblioteken skulle den dessutom inskränka enskildas rätt till tillgång till bibliotek. Även om dessa intressen inte kan anses utgöra något absolut hinder mot en reglering om tillträdesförbud krävs dock starka skäl härför. Kriminalisering av tillträdesförbud bör användas endast i undantagsfall och avse skyddsintressen som är särskilt värdefulla. De intressen som en lag om tillträdesförbud skulle ta sikte på bedöms i allmänhet inte vara av sådan karaktär. Som regel handlar det om brott av mindre allvarlig art än de som kontaktförbudslagen och tillträdesförbudslagen vid idrottsarrangemang tar sikte på. I viss mån är det också oklart i vilken omfattning som brott begås och hur karaktären på dessa ser ut, vilket gör det svårare att bedöma behovet av en reglering (Ds. 2019:1, s. 18–19).

I en artikel i nr 1/2022 av Bibliotek i Samhälles (BiS) tidskrift som publiceras på föreningens hemsida, diskuterar artikelförfattaren Nick Jones med juristen Johan Hirschfeldt, dilemmat med proportionalitetsprincipen i förhållande till lagen om tillträdesförbud för bibliotek. Jones framhåller individens rörelsefrihet och informationsfrihet och den enskildes rätt till ett bibliotek, så som det står formulerat i bibliotekslagen. Hirschfeldt klargör att frågan om tillgång till information kontra rörelsefrihet är en känslig fråga som kommer kräva svåra avvägningar (Jones, 2022). Skälen för att införa en åtgärd måste uppväga de negativa konsekvenserna för individen och är en utgångspunkt för all form av tvångslagstiftning, enligt Hedström (Ds 2019:1, s. 197 - 198). Vid införandet av ett tillträdesförbud till en plats som är en så viktig källa för samhällsinformation som biblioteket, bedöms proportionalitetsprincipen ha relativt stor betydelse: ju större behov av det som platsen erbjuder, desto starkare skäl att *inte* införa ett tillträdesförbud till den platsen. Anledningen till att lagen om tillträdesförbud för butiker fastställdes först och utan vidare granskningar, kommenterar Hirschfeldt (Jones, 2022), beror på att butiker utsätts för tydligare störningar, oftast snatteri och liknande tillgreppsbrott, och tillägger att det dessutom funnits en stark lobby från Svenska Handel att få lagen på plats (Jones, 2022).

Oklarheterna som utredaren påpekar i Ds. 2019:1, huruvida ordningsstörningar på simhallar och bibliotek står i proportion till ett tillträdesförbud, krävde ytterligare kartläggning. Brottsförebyggande rådet (Brå) får därför i uppdrag av regeringen att kartlägga mer grundligt om förekomsten av brott och

ordningsstörningar på badanläggningar och bibliotek motiverar att även de verksamheterna skulle kunna omfattas av lagen om tillträdesförbud (Brå 2020:10). Brå:s kartläggning överensstämmer med vad som redan beskrivits i utredningen från 2019, men utredningen visar dessutom att det verkar som att det till stor del är samma individer i straffbar ålder som återkommande stör, även på badanläggningar och bibliotek, vilket stärker premisserna för att dessa verksamheter också skulle vara hjälpta av lagen om tillträdesförbud (Brå, 2020:10, s. 10).

I februari 2022 lämnas en proposition till riksdagen som visar att ordningsstörningar och brott påverkar bibliotek och simhallar negativt och att det finns ett tydligt behov av stärkt skydd inom de verksamheterna (Proposition 2021/22:108, s. 22). Beslutsdatum för lagen sker i maj och lagen började gälla den 1 juli 2022.

3 Tidigare forskning

Tidigare studier som tas upp i detta kapitel belyser tre teman som är av betydelse för analysen av diskussionen om lagen om tillträdesförbud: hur bilden av bibliotek tidigare förmedlats via medierna, synen på offentliga mötesplatser i vårt samhälle och bibliotekspersonalens yrkesutövande.

3.1 Medias skildringar av biblioteket

En viktig aspekt av diskussionen som undersöks i denna studie är formatet i vilket den framförs: digitala och tryckta medier.

Studier av hur bilden av biblioteket förmedlas via medier har bl.a. genomförts av Åse Hedemark (Hedemark & Hedman, 2002; Hedemark, 2009, 2018) och Hedemarks avhandling från 2009 har varit en central undersökning för arbetet med förestående studie och bidragit till en förförståelse av det mediala samtalet om bibliotek. Media är en förmedlare av särskilda beskrivningar av biblioteket, skriver Hedemark (2009, s. 154 ff.) och det får som konsekvens att de bilder som får mest utrymme i medierna, också är de som dominerar den stora allmänhetens bild av biblioteket. Även om medierna bara är *en* källa till information är det likaväl ett forum dit människor ofta vänder sig för kunskapsinhämtning, enligt Hedemark (2009, s. 14).

Hedemark (2009, s. 13) utgår från att "media ingår i, reproducerar samt bidrar till att konservera och förändra samhällsrelaterade diskurser", men för att biblioteket ska kunna behålla sin relevans som samhällspolitisk institution är det viktigt att de ämnen som är centrala för den interna diskussionen även når världen utanför. Hedemark (2009) undersöker bilder av biblioteket som framförts via medier under närmare fyra decennier, för att urskilja vilken stor diskurs som dominerar vilken tid, och vad som utmärker diskursen. Identifikationen av tre diskurser i rapporteringen om folkbiblioteket i media beskrivs enligt följande sammanfattning i Hedemark (2009, s. 149 – 152):

Den bokliga diskursen förespråkar vikten av tryckta böcker, skönlitteratur av god kvalitet och läsning. Biblioteket finns till för samhällets utveckling och fyller en viktig roll som kulturinstitution, kulturarvsbärare och bevarare av bibliotekets materiella innehåll. Det är också av betydelse att biblioteket uppfyller sin roll som motvikt till kommersiella krafter och olämpliga aktiviteter för ungdomar. Bibliotekariens främsta uppgift är att förmedla litteratur av god kvalitet, ha en bred kunskap om skönlitteratur och stimulera besökarnas läsintresse. Den bokliga diskursen finns under 1970-talet men dominerar mediebilderna av biblioteket under tre decennier: 1980-talet, 1990-talet och 2000-talet.

I allaktivitetsdiskursen betonas andra aktiviteter på biblioteket som viktigare än läsning och skönlitteratur och fokus ligger inte främst på böckerna. Bibliotekets fysiska rum ska vara platsen där man arrangerar politiska möten, konserter, debatter, utställningar och t.o.m. som lokal för diskotek. Bibliotekarien ska röra sig utanför biblioteket och arbeta uppsökande för att hitta bibliotekets användare, t. ex. på deras arbetsplatser. Bibliotekspersonalen

ska kunna sätta sig i användarnas situation och arbeta för att biblioteket ska kunna bli just det som användaren söker. Diskursen finns och dominerar under 1970-talet.

Slutligen, den informationsförmedlande diskursen, som finns under 1980- och 1990-talet och dominerar mediebilderna under 2000-talet. I takt med utvecklingen av digitala miljöer och tjänster, innehåller diskursen en framåtblickande ton i linje med nya format och ny teknik. Biblioteket ska bidra till personlig utveckling för användarna och bibliotekens verksamhet legitimeras främst i relation till användarens personliga utveckling. Bibliotekspersonalen ska förmedla information på ett neutralt sätt och gärna använda ny teknologi för ändamålet. Bibliotekarie är ett yrke som bör innehålla kompetens inom kunskapsorganisation och teknik, och utbildningen blir under tiden som diskursen dominerar, en akademisk utbildning, vilket bidrar till att professionalisera yrket.

Hedemarks forskning (2002; 2009; 2018) har bidragit med en förståelse av vilken funktion biblioteket och bibliotekarierna förväntas fylla, enligt olika bilder av biblioteket och dess samhällsbärande verksamhet.

3.2 Stökiga bibliotek-debatten

Medierna har inte rapporterat om miljön i det faktiska biblioteksrummet under någon större utsträckning under 1990- och 2000-talen, konstaterar Hedemark (2009, s. 153 - 166), men i en antologi från 2018 (Red. Hansson & Wisselgren, s. 223 ff.) går Hedemark själv igenom mediedebatter under ett decennium (2007 – 2017) och identifierar där den s.k. stökiga bibliotek-debatten.

Stökiga bibliotek-debatten kännetecknas av rapporter om oroligheter och oordning, s.k. stök, på biblioteken, och i vissa fall även vittnesmål om trakasserier och brott som begåtts i biblioteksrummet. Enligt Hedemark inleds debatten med journalisten Paulina Neudings ledare i Svenska Dagbladet (16 maj, 2015) där hon uppmärksammar att lokala medier över hela landet på senare tid rapporterat om våld och stök på det lokala biblioteket. Bredden på rapporteringen är anmärkningsvärd, menar Neuding (SvD, 16 maj, 2015), och sluter sig till att det råder "social oro" på bibliotek över hela landet. Begreppet social oro används kanske oftast för att beskriva större händelser, beskriver Neuding (SvD, 16 maj, 2015), men sammantaget tyder rapporterna på att många bibliotek är hårt ansatta av sociala problem och otrygghet i biblioteksrummet. I en skrift från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) definieras begreppet enligt följande:

"Social oro uppstår då den sociala obalansen tar sig uttryck i det offentliga rummet", d.v.s. då effekterna av social obalans och sociala risker blir synliga. Oavsett vilka händelser det handlar om har de det gemensamma att de kostar samhället och enskilda tid, resurser och engagemang, de är ett hot mot den sociala ordningen och kan i sin tur ses som sociala risker med potentiella spridningseffekter (Jacobsson & Nilrud, 2014, s. 10).

Neuding hävdade att det är "stökiga ungdomsgäng och unga män" (SvD, 16 maj, 2015) som orsakar den sociala oron på biblioteket, och Hedemark utläser i

debattinläggen att den sociala oron främst drabbar utsatta grupper som av rädsla går miste om rätten till sitt bibliotek - i synnerhet mindre barn, skolelever och äldre (Hedemark, 2018, s. 224). Stökiga bibliotek-debatten fortgår när Hedemark avslutar sin analys av debatten och efter en undersökning av materialet som ligger till grund för den här studien pågår den, i någon form, alltså.

Sedan 2015 då debatten anses börja har den varit ämne för flera studier som bl.a. undersökt diskurser som förmedlas via medierna. McDowell undersöker med hjälp av diskursanalys i en uppsats från 2016, hur unga framställts i pressen under mediedebatten om stökiga bibliotek. De verklighetsuppfattningar som framför allt förekommit i debatten, uppger McDowell (2016, s. 57), var den normativa tyshetsdiskursen som visar vilken sorts ordning som förväntas råda på ett bibliotek, parallellt med öppenhetsdiskursen som innehåller en bild av biblioteket som en öppen plats som inte ska stänga ute vissa grupper. Den problemformulering som får stor spridning i samband med debatten, påpekar McDowell (2009, s. 46), är den om ungdomsgång i förorten och hur stöket och våldet på biblioteken kan härledas till dessa. Samtidigt som ungdomars syn på problemet i debatten utestängs eller bedöms som mindre viktigt, visas en mediebild som kan ha negativa konsekvenser på hur denna grupp bedöms och bemöts i biblioteksprofessionen i stort (McDowell, 2016, s. 57).

Redan i en studie från 2002, genomför Hedemark och Hedman en diskursanalys av hur unga personer förekommer i bibliotekspress, och även här avhandlas ungdomarnas beteende:

Det är framförallt unga killar eller grabbar som omtalas som stökiga och stöjiga och det är de som också kopplas samman med internetsurfande på olämpliga webbsiter. Internet kan sägas associeras till ungdomar, framförallt då i bemärkelsen ”fel” användning som exempelvis surfande på porrsiter, email och chat (s. 26).

Att ungdomarna beskrivs som högljudda, stökiga och störande är en grov förenkling av den mångfald av subkulturer eller intressen som ungdomarna besitter, konstaterar Hedemark och Hedman (2002, s. 51). I samma studie citeras en artikel där folkbiblioteket i fråga är självkritiskt och erkänner att utbudet på biblioteket ligger långt från ungdomars intresse och att det överhuvudtaget råder ett ointresse för att skapa en relation till unga användare (Jonasson, 2000). Analysen visar att i bibliotekspress publicerad mellan 1999 och 2002, refereras ungdomar ofta till som en problematisk besökargrupp, även om det också identifierades som en grupp som biblioteken gärna vill nå (Hedemark & Hedman, 2002).

3.3 Att utestänga personer från en offentlig plats

Biblioteket är ett fysiskt rum för böcker och andra inventarier och kan betraktas som en allmän plats, eftersom det under öppettider är gratis och fritt för alla medborgare att vistas där. Enligt svensk plan- och bygglag (2010:900, 1 kap, 4 §) beskrivs en offentlig plats som "en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov". Andra allmänna platser förutom biblioteket som är bemannade, uppvärmda och

gratis, går knappt att hitta. Möjligen kan köpcentrum vara en sådan plats, men där finns ofta vakter som avvisar de som inte främst är där för det främsta syftet med dessa etablissemang – att konsumera.

Folkbibliotekets sociala roll som mötesplats i samhället är ett nutida, aktuellt forskningsämne inom biblioteks- och informationsvetenskap (BoI). Studier som bildar en bakgrund till mediediskussionen om biblioteket som allmän plats, kommer bl.a. från ett par av våra nordiska grannländer. Ragnar Audunson, professor i BoI på Høgskolen i Oslo intresserar sig i en artikel från 2004, för biblioteket och dess samhällsbärande roll som lågintensiv mötesplats. Platser där människor samlas, till exempel på arbetet, vid religiösa sammankomster, supporterklubbar för idrottslag, etc., kan enligt Audunson (2004) betraktas som högintensiva mötesplatser - människor befinner sig på samma plats tack vare ett gemensamt intresse. Det slumpartade mötet kan ske på platser där människor från olika demografiska grupper med avvikande ålder, etnicitet och social klass, har möjlighet att vara aktiva tillsammans och förenas i samtalsämnen om sociala och politiska frågor - och en sådan plats är folkbiblioteket, menar Audunson (2004).

Ida Sandström (2019) beskriver i sin avhandling om stadsplanering i urbana miljöer, hur platser och rum i vårt samhälle byggs för att spegla mångfald, men att begreppet *community* (fritt översatt: gemenskap) borde vidgas till att också inbegripa olikheter. En gemenskap *kan* koncentreras kring ett gemensamt projekt eller ett kollektivt omhändertagande, enligt Sandström (2019), vilket är vad Audunson (2004) kallar högintensiva mötesplatser, men det kan också finnas en annan sorts gemenskap, den som uppstår utan särskilda ansträngningar, helt enkelt för att vi alla är gemensamma på en plats – den lågintensiva mötesplatsen. På ett bibliotek är du ”biblioteksbesökare” i första hand, och muslim, IT-konsult, kvinna, bagare, i andra hand. Biblioteket är en allmän plats som för en utomstående kan visa upp ett prov på den sammansättningen som är staden, av social, etnisk och demografisk variation, samlade på ett och samma ställe, menar Audunson (2004), som understryker bibliotekets viktiga roll som en mötesplats där det slumpmässiga mötet sker.

Sandström (2019, s. 216 – 227) resonerar vidare kring designen av den offentliga platsen, och belyser hur den aktiva åtgärden som det är att exkludera någon från en plats där alla andra får befinna sig, kan bidra till att andra förbisedda grupper känner sig inkluderade. Designstrategin *Exclude to Include*, förklarar Sandström (2019, s. 216f), är idén att aktivt utesluta någon (exclude) från en plats för att på samma gång göra det möjligt att inkludera (include) andra. Även om intentionerna med att låta en allmän plats vara öppen för alla från början är goda, kan det medföra att vissa grupper inte gör anspråk på en plats, och därmed utesluts från rummet, s.k. *spatial exclusion* (fritt översatt: rumslig uteslutning), menar Sandström (2019, s. 222).

Ash Amin (2008), professor och forskare inom urban, kulturell och ekonomisk geografi, diskuterar vidare om mångfaldsbegreppet på allmänna platser och hur dessa riskerar att domineras av den kraftfulle besökaren, den vars beteende kan påverka en svagare besökargrupp negativt. Denna insikt har, enligt Amin (2008), inspirerat nyskapande arkitekter att i högre grad skärma av delar av

eller hela offentliga platser, för att alla ska kunna känna att de kan ta platsen i anspråk.

Perspektivet för förestående undersökning är den mediala diskussionen om en lag som förespråkar rumslig uteslutning, kan de resonemang som Sandström och Amin för, innebära att en plats som folkbiblioteket, som ska finnas i varje kommun och vara öppet för alla (SFS 2013:01, 6 §), löper risken att också bli en plats där enskilda personers beteende dominerar rummet, och därmed utesluts sårbara grupper som i värsta fall väljer att inte besöka platsen mer.

Studier om bibliotekets roll som mötesplats och avsaknaden av andra liknande, lågintensiva mötesplatser i samhället (Audunson, 2004; Audunson & Evjen 2008; Jochumsen et al, 2012) har bidragit med en förståelse om bibliotekens betydelse som fysisk mötesplats i ett land där det finns få sådana. Forskning om exkludering och inkludering på allmän plats (Amin, 2008; Sandström, 2019) har visat hur ställen som upplevs ha en hög närvaro av många olika sorters grupper, inte per automatik är platser där det råder verklig mångfald.

3.4 Bibliotekspersonalen och bibliotekets besökare

I diskussionen om lagen om tillträdesförbud är inte bara platsen central, utan även människorna. Bibliotekspersonalen bemannar bibliotekens lokaler och står således i händelsernas centrum, om eller när hotfulla situationer uppstår. I en forskningsöversikt från 2008 uppvisas en spännvidd i den samtida forskningen om bibliotekariers kompetenser, i allt från enskilda uppgifter till mer utåtriktade tjänster (Kåring Wagman). Lindberg (2015) har i sin avhandling studerat tillblivelsen av kompetenser och förväntningar på yrket inom ramen för biblioteksutbildningar. I en antologi från 2018 (Red. Hansson & Wisselgren, s. 223ff.) framhålls relevansen av kompetenser inom specialområden i det praktiska biblioteksarbetet, och hur den akademiska biblioteks – och informationsvetenskapliga utbildningen kan bidra till en stärkt biblioteksprofession.

3.4.1 Bibliotekariens yrkesutövning och svårigheterna med att implementera lagen

Historiskt sett har bibliotekarieprofessionen haft en fostrande hållning gentemot medborgare och besökare, menar Dan Andersson (2009), som i sin avhandling undersöker det moderna folkbibliotekets roll och hur det livslånga lärandets betydelse varit särskilt starkt under tider då olika samhälleliga problem behövt lösas.

I samband med folkbildningsrörelsens framväxt, i början av 1900-talet, var ambitionen liknande den som medierna framför idag: att via biblioteken komma till rätta med social oro, omoral och brottslighet och i stället bidra med en utveckling av samhället i en positiv riktning (Andersson, 2009, s. 13). Under 1930- och 40-talen regleras uppdelningen av arbetsuppgifter på biblioteket, och Andersson (2009, s. 90) beskriver hur endast de utbildade personalgrupperna, som i många fall tillhörde de högre samhällsskikten, hade ansvar för planering

och inköp av böcker. Rätten att bestämma vilken litteratur som skulle erbjudas besökarna bidrog till en fostrande roll hos personalen, i förhållande till de lägre skikten av befolkningen. I Hedemarks identifiering av den bokliga diskursen framhålls folkbildningen som central för bibliotekens verksamhet, och där finns ett motstånd till förändring, med fokus på bibliotekens moraliska och fostrande roll (Hedemark, 2009, s. 110). Även i allaktivitetsdiskursen betonas att bibliotekariens uppgift, i förhållande till användarna, är att upplysa och frälsa (Hedemark, 2009, s. 53).

Innehållet i bibliotekspersonalens yrkesutövning påverkas ofrånkomligen om lagen om tillträdesförbud ska praktiseras. Om en besökare uppträder i affekt när denne blir tillsagd, stoppad i entrén eller ombedd att lämna platsen och inte komma tillbaka, finns det stor risk för personalen att utsättas för hot eller våld i yrkesutövandet. För den bibliotekspersonal som hamnar i en konfrontativ situation med besökare, vilka verktyg finns som kan bidra till vägledning? Redogörelser för vad yrket innebär rör sig mer inom ämnen som bemötande (Sundström, 2008) och yrkets etik, utförande och praktiska kunskaper (Schwarz, 2016) än de kontrollfunktioner liknande de som ordningsvakter utövar, vilket är vad som kan krävas för att hålla medborgare borta från biblioteket. Sundström (2008, s. 53) beskriver i en publikation om bemötande på biblioteket att även om en personalgrupp i teorin är överens om rutiner och riktlinjer för hur otrygga situationer ska hanteras, finns risken att varje enskild medarbetare ändå beter sig på ett annat sätt när en potentiellt farlig situation uppstår. Hansson-Pourtaheri (2001, s. 43) beskriver i en bok om vardagsetik och bemötande, att vi i trängda lägen tenderar att anta olika kommunikationsstilar, beroende på personlighet och vem konflikten gäller. Ett yrke som innebär direktkontakt med potentiellt aggressiva personer, ökar risken för att utsättas för hot och våld på arbetet, enligt en rapport från Brå om yrkesrelaterad utsatthet för brott - utsattheten är dessutom som störst inom kvinnodominerade yrken (3/2018, s. 2; 28). Spekulationer kring vad ett upprätthållande av lagen om tillträdesförbud skulle kunna kräva av bibliotekspersonalen, går att läsa i form av ett fritextsvar i en enkät om arbetsmiljö genomförd av fackförbundet DIK, 2021:

Portning skulle kräva att vi som personal får en vaktfunktion för att kalla på väktare om personen ändå kommer. Det är inte en roll som jag (och många av mina kollegor) vill ha. Hur ska man vara säker på att alla kan identifiera personen? Ska man skicks [sic!] ut bild på hen? Tänk om man tar fel (s. 26)?

Under remissförfarandet av propositionen om lagen (Proposition 2021/22:108) fanns DIK och Svensk biblioteks förening med som remissinstanser för att uttala sig särskilt i fråga om bibliotek, och organisationerna framför då på vikt sätt lagen skulle kunna bli ett praktiskt problem:

Svensk biblioteks förening påpekar att rutiner som gör att medarbetarnas och besökarnas trygghet kan säkerställas är ett ansvar för huvudmannen, att det skulle uppstå praktiska frågor kring efterlevnaden då bibliotek inte har inpasseringskontroller eller i normala fall är bemannade med vakter och att det skulle vara upp till bibliotekets medarbetare att se till att ett tillträdesförbud efterlevs, vilket inte är en önskvärd situation (s. 18).

Upprätthållandet av portningen skulle kräva tätare närvaro av vakter i lokalerna, och det är varken önskvärt eller ekonomiskt genomförbart enligt respondenten i DIK:s enkät (Alm Dahlin, 2021, s. 26). En lag skulle med andra ord kunna vara ett verktyg som är möjligt att ta till för att förbättra biblioteksmiljön, men endast i teorin. Förmågan att omsätta lagen i praktiken är avhängig verksamhetens egna ekonomiska möjligheter att tillhandahålla tillräckligt med personal för att kunna kontrollera alla besökare som antrar byggnaden.

Författarna till Brå:s rapport från 2020 kommenterar förutsättningarna för aktualiserandet av lagen enligt citatet nedan:

I vilken utsträckning ett eventuellt tillträdesförbud skulle komma att aktualiseras i praktiken kan inte besvaras med det underlag Brå har tagit fram. Det kommer att bero dels på verksamheternas benägenhet att ansöka om tillträdesförbud, dels på möjligheterna att i praktiken uppfylla de krav som ställs för att ett förbud ska kunna aktualiseras (Brå, 2020:10, s. 10).

Alla som varit på ett bibliotek vet att det i de allra flesta fall inte finns några rutiner för att identifiera besökare eller kontrollera vem som kliver över tröskeln? Ändå är det just ett sådant system som skulle krävas för att lagen skulle kunna implementeras på ett bibliotek. Jones (2022) belyser de praktiska svårigheterna med lagens tillämpning, och beskriver hur en avkrävning av identifikationshandlingar är en nödvändig åtgärd, eftersom ansökanprocessen om förbudet kräver personnummer på den som anmälan gäller (Jones, 2022). Andra frågetecken som Jones (2022) belyser rör rätten för biblioteken att föra register över sina besökare, att söka efter personuppgifter i andra system och, inte minst, den praktiska kontrollen och kvarhållandet av en individ som bryter mot förbudet eller som anmälan ska göras mot. Bibliotekspersonal är med om ett betydande antal nära möten, med besökare med vitt skilda behov varje dag. Om personalen ges i uppgift att stoppa en besökare i entrén, be denne lämna platsen och inte komma tillbaka, löper personalen stor risk att utsättas för handlingar som utförs i affekt, som hot eller våld, inom ramen för sitt yrkesutövande.

3.4.2 Mötet med "problembesökare" och vad som är ett ordningsstörande beteende

I ett antal engelskspråkiga artiklar behandlas mötet med "problem patrons" (fritt översatt problembesökare) som genom sitt uppträdande ofta innebär någon form av utsatthet för personalen. Blessinger (2002, s. 4) beskriver begreppet problem patron: "someone who infringes on others' enjoyment of the library by displaying behavior that is deemed destructive, criminal, bothersome, offensive, or otherwise inappropriate to the norms of behavior in libraries or society" och konstaterar att magnituden av problembesökare har ökat. Chattoo (2002, s. 11) radar upp olika sorters problembesökare som kan dyka upp på alla sorters bibliotek: "mentally ill/disturbed, homeless, street persons, angry, aggressive, unreasonable, rude".

Vad det är som kan klassas som ett problematiskt beteende, som stör till den grad att det kan motivera ett tillträdesförbud, beskrivs återkommande i propositionen om lagen som: ”beteenden som avsevärt påverkar bibliotekens verksamhet negativt (Proposition 2021/22:108, s. 21, 26, 29)”. I propositionen står också att ordningsstörande beteenden inte behöver vara vare sig brottsliga eller straffbara för att motivera en ansökan om tillträdesförbud, utan kan bestå i allt från allvarliga trakasserier mot enskilda, till att besvära eller skrämna någon (Proposition 2021/22:108, s. 37).

Vilken sorts beteende som bedöms störa ordningen, handlar med andra ord till stor del om vilken definition som läggs i ordet *ordningsstörning*. I Brå:s undersökning från 2020 används följande definition på ordningsstörningar: ”händelser som orsakas av personer som inte arbetar på [simhallen/biblioteket] och som bryter mot trivsel- och ordningsregler på [simhallen/biblioteket] eller som bryter mot lagen” (2020:10, s. 17).

Ordningslagen är en svensk lag som bl.a. innehåller föreskrifter som gäller på allmänna platser (SFS 1993:1617, 2 §, 2 kap) och eftersom folkbiblioteken enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801, 6 §) ska vara en plats som ska vara tillgänglig för alla, och därför per definition kan anses vara en öppen, offentlig plats, gäller att ”en kommun har rätt att meddela föreskrifter som gäller för delar av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats” (SFS 1993:1617, 8 §, 3 kap).

En tolkning av ordningslagen skulle kunna vara att de ordningsregler som varje bibliotek har möjlighet att uppföra för just sin verksamhet gäller, eftersom varken bibliotekslagen eller ordningslagen innehåller någon detaljreglering av biblioteksverksamhet. Det svåra är att avgöra vem som avsiktligt betar sig illa och bryter mot reglerna, och vem som har ett "eccentric behavior", enligt Chattoo (2002, s. 16). Exempel på ett excentriskt beteende, enligt Chattoo (2002, s. 16) kan vara ringande telefoner och en allmänt hög ljudvolym. Om en besökare är högljudd och berusad är det, enligt propositionen (Proposition 2021/22:108, s. 38) exempel på ett beteende som inte är straffbart men som kan bedömas störa verksamheten till den grad att den inte kan pågå som vanligt. Sammanfattningsvis så är bedömningen av problematiskt beteende upp till varje enskild verksamhet, och ansvaret vilar på organisationsledningen att bedöma om det är värt besväret att ansöka om tillträdesförbud i varje enskilt fall.

4 Teori

Den teoretiska grund som analysen av materialet i förestående studie vilar på är medielogiken, med inriktning på de delar som handlar om att *värdera* vilka händelser som ska publiceras som nyheter och *på vilket sätt* dessa berättas.

4.1 Medielogik

Teorier som faller inom begreppet medielogik bygger på premissen att nyhetsjournalistik inte är en neutral spegling av verkligheten, menar Strömbäck (2004, s. 129) och synliggör hur mediernas uppgift inte går ut på att berätta om vad som sker i realiteten, utan om att försöka hitta händelser som passar det egna formatet och andra villkor för nyhetsproduktionen – och göra journalistik av dessa. Teorin om medielogiken formulerades ursprungligen av David L. Altheide och Robert P. Snow, forskare i sociologi, och i korthet går resonemanget ut på att den som vill fånga läsarnas uppmärksamhet, först måste fånga mediernas uppmärksamhet vilket, enligt Strömbäck (2004, s. 130) bidragit till en anpassning av samhället till mediernas format, en s.k. medialisering av samhället.

4.2 Nyhetsvärdering och nyhetsurval

En del av de redaktionella val som föregår publiceringen av en nyhet rör, enligt Ljuslinder (2012, s. 45), vilken händelse som ska väljas ut för rapportering och hur den händelsen ska återberättas i form av en nyhet. Ghersetti (2012, s. 212 – 214) konkretiserar hur händelser kan värderas som nyheter genom att visa på vissa gemensamma kriterier, där mer och mindre förekomst av egenskaperna hos en händelse, bidrar till att bedöma nyhetens värde. Kriterierna lyder enligt följande:

- 1) *Närhet*, om en händelse inträffar nu eller nyss, på en plats i närheten, är något som människor bedöms kunna relatera till. Detta gör en händelse som sker i nutid, på en plats läsaren känner till, mer nyhetsmässig än sådant som sker på en avlägsen plats.
- 2) *Sensation och avvikelser* syftar till oväntade och oförutsedda situationer, där själva avvikelserna är det som skapar intresse och nyfikenhet för händelsen.
- 3) *Elitcentrering* handlar om huruvida kända personer figurerar i nyheten. Gör de det tillhandahåller nyheten ofta information om sådant som "vanliga" människor inte har - makt, inflytande, pengar, och liknande element.
- 4) *Förenkling*, om händelsen kan återberättas med ett språk som är enkelt att förstå bedöms den som bättre lämpad att rapporteras som en nyhet. En händelse som kan återberättas i form av konsekvensen av ett beslut, snarare än den komplicerade processen som lett fram till beslutet, talar för att händelsen kan rapporteras som en nyhet.

Systemet kring nyhetsurval handlar inte bara om ett redaktionellt arbete, konstaterar Ljuslinder (2012, s. 46) och pekar på hur andra faktorer, som nyhetsmediets organisation, ekonomi och teknologiska villkor, kan påverka nyhetsvärderingen. Nyhetsvärde är inget givet vid varje enskilt tillfälle, betonar Nord och Strömbäck (2005, s. 42), eftersom nyhetsvärdet kan vara förhandlingsbart i det redaktionella arbetet: reportrar diskuterar med sina chefer, vissa avdelningar har vissa prioriteringar, o.s.v. Strömbäck (2008, s. 10) förklarar hur t.o.m. slumpen kan vara avgörande för urvalet, då det vissa dagar kan finnas ett större antal nyheter med ett högt nyhetsvärde, där överflödet kan få redaktionerna att välja bort s.k. ”bra” nyheter, medan det vid andra tillfällen kan beredas framträdande plats åt ”dåliga” nyheter.

4.3 Berättartekniker

En väsentlig del av medielogiken är teorierna om ett antal konkreta berättartekniker, alla med olika karaktäristika, som används i journalistiken för att nyheten ska märkas och synas i flödet, och behålla läsarens uppmärksamhet från start till slut.

Det råder ett överflöd av information och ett underskott av uppmärksamhet, konstaterade den norske sociologen Gudmund Hernes redan 1978, och enligt Strömbäck (2004, s. 130) är det en av anledningarna till att medier utvecklat olika berättartekniker, vilka har som syfte att fånga och behålla läsarnas uppmärksamhet. Med de olika berättarteknikernas hjälp, kan journalister framföra händelser med en reducerad mängd information, och på ett sådant sätt förmedla en nyhet som ska kunna förstås av alla (Strömbäck, 2004, s. 130).

Berättarteknikerna definieras och förklaras kortfattat nedan, baserat på Nord och Strömbäck (2002, s. 34 – 35).

Tabell 1

En redogörelse för journalistiska berättartekniker inom medielogiken

Förenkling	Ett begränsat utrymme för text och/eller bild, samt den tidsnöd som ofta omger både de som skriver artikeln och de som ska läsa den, gör att det krävs förenkling av skeenden och kortfattade sammanfattningar av ett längre förlopp. Hela den masspublik som mediet riktar sig mot, ska kunna förstå innehållet i nyheten.
Tillspetsning	Tillspetsning går ut på att ersätta abstrakta skeenden med tillspetsade ordval och formuleringar.
Konkretion	Denna teknik handlar om att det som är konkret lyfts fram, snarare än abstrakta fenomen, eftersom det finns en risk att läsare/tittare/lyssnare tröttnar om nyheten

	<p>innehåller för mycket utpräglat teoretiskt innehåll. Ett vanligt grepp inom tekniken är att framhålla en tydlig vinkel från vilken nyheten berättas.</p>
Polarisering	<p>För att upprätthålla uppmärksamheten för en nyhet är användningen av polarisering och konflikter en berättarteknisk metod. Ett konkret sätt att gestalta en kamp mellan två parter, är att förmedla att det råder polarisering mellan två grupper inom en fråga, på ett så tydligt och åskådligt sätt som möjligt. Ett grundkriterium vid återgivning av en konflikt, kan enligt Strömbäck (2008, s. 35) vara att konflikten ska vara synlig i uttalanden som görs i artikeln, där minst två parter kommer till tals.</p>
Intensifiering	<p>Framställningen av en händelse som intensiv ökar möjligheterna för att bibehålla läsarens uppmärksamhet. Intensiva skeenden kan skildras t.ex. i form av en konflikt, där två parter symboliserar varsin uppfattning, eller i form av ett häftigt utbrott, en strejk, demonstrationer som urartar eller andra skeenden som är intensiva i sig själva och därmed bidrar till att berättandet blir levande och intresseväckande.</p>
Personifiering	<p>För att förkroppsliga en fråga kan det i nyheten framhållas enskilda personer som ger frågan X ett ansikte. På det viset görs nyheten mer konkret, och underlättar läsarens identifiering med en fråga som symboliseras av en riktig person, snarare än kollektiva organisationer eller abstrakta sammanhang (Strömbäck, 2008, s. 27).</p>
Stereotypisering	<p>Användningen av stereotyper är ett sätt att tillföra information, och samtidigt underlätta skapandet av ordning och reda i tankevärlden. En stereotyp är en del av en gemensam tankevärld och känns igen av de allra flesta - annars är det ingen stereotyp. Stereotyper skapar igenkänningseffekter och bidrar till att förenkla tänkandet.</p>

Medielogiken opererar på två nivåer, enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 36): på den första nivån har händelser som redan *är* enkla, tillspetsade, intensiva, konkreta eller som innehåller konflikter, större chans att värderas som en nyhet som passar formatet och väljs därför ut för publicering.

Den andra nivån innebär att de händelser som berättartekniskt är *möjliga att omforma* till passande nyheter, har större chans att publiceras än de händelser som inte passar för den typen av berättande.

Som ett led i identifikationen av kriterier för nyhetsvärdering och berättarteknikernas karaktärsdrag, följer teorin om dagordningsmakt. Enligt Strömbäck (2004, s. 30) bygger dagordningsmakt på att de nyheter som får mest utrymme i medierna, tillhandahåller ledtrådar till läsarna om vad som är viktigt, vad som kräver åsikter och handlingar och, därmed, vilka ämnen som står på samhällets dagordning och kan bli föremål för politiska beslut. Vi har olika stort behov av orientering, att via medierna få veta vilka frågor som är viktiga, klarlägger Strömbäck (2008, s. 7) och förklarar varför medierna har en benägenhet att rapportera mer kring negativa upplevelser kring hot, risker och kriser: människor tenderar nämligen att både uppmärksamma och komma ihåg en nyhet med ett negativt innehåll, snarare än en nyhet med ett positivt innehåll.

4.4 Tillämpning av teori

Det som utmärker vissa berättartekniker, de kriterier som styr värderingen av nyheter och idén om mediernas dagordningsmakt kan räknas som tre konkreta uttryck för medielogikens teoretiska ramverk. Kombinationen av dessa utgör det analytiska redskap som kommer nyttjas i undersökningen av nyhetsartiklar i förestående studie.

Med utgångspunkt i några av medielogikens många teorier, används det teoretiska ramverket på två sätt. Dels har komponenter från teorierna legat till grund för det analysverktyg, i form av ett schema, som används för att sortera, strukturera, koda och analysera det empiriska materialet. Dels används de teorier som analysen utgår ifrån, för att kunna bryta ner och analysera beståndsdelarna i den offentliga diskussionen och undersöka hur medierna valt att skildra olika händelser i relation till bibliotek och lagen om tillträdesförbud.

Vid en undersökning av alla inlägg i den mediala debatten om lagen om tillträdesförbud från 2000 till 2022 kan teorierna inom medielogiken bidra till en förståelse för hur diskussionen om lagen om tillträdesförbud är uppbyggd och hur det kommer sig att ämnet nu finns på samhällets dagordning och ingår i den uppsättning frågor som är aktuella för biblioteken.

5 Metod

För att besvara studiens syfte och forskningsfrågor kommer analysen genomföras i form av en kvalitativ innehållsanalys, med kvantifierade inslag. Kodningen av materialet genomförs med stöd av de steg för innehållsanalys som Zhang och Wildemuth (2005) redogör för.

5.1 Val av metod

Innehållsanalysen är ett av de mest använda analytiska verktygen inom BoI, enligt Zhang och Wildemuth (2005) som menar att innehållsanalysens kvantitativa och kvalitativa angreppssätt gör metoden mångfacetterad. Teman som kan identifieras i materialet med hjälp av en *kvalitativ analys*, har en förmåga att på ett tydligt sätt visa på betydelsen av sagda tema i beskrivningen av ett särskilt fenomen, enligt Zhang och Wildemuth (2005) och kan därför säga mer om innehållet, än den *kvantitativa analysen* av ett visst ord eller uttryck. Tillvägagångssätten utesluter dock inte varandra, för att ett forskningsresultat ska kunna omfatta något mer än bara extraheringen av det objektiva innehållet i en text, till exempel i form av en analys av teman och mönster, bör de båda kombineras, förordar Zhang och Wildemuth (2005).

5.2 Urval

Källorna där materialet skulle inhämtas valdes enligt två kriterier:

- 1) Publikationer som når många generellt.
- 2) Publikationer som främst når branschen.

Två av källorna är kända dagstidningar, Dagens Nyheter (DN) och Svenska Dagbladet (SvD), vilka valts enligt kriterium 1: som representanter för rapportering som sker *utifrån*, med inlägg av journalister utan synbar koppling till biblioteksbranschen. För att få ett perspektiv som främst belyser bibliotekens perspektiv *inifrån* valdes två källor enligt kriterium 2: Biblioteksbladet (refereras till som BBL) och Buktugg. BBL är Svensk biblioteksförningens medlemstidning, som publicerar artiklar löpande online. Buktugg är en nyhetssajt som publicerar aktuella texter som går att läsa utan betalvägg på sajten. Buktugg riktar sig mot författare, förlag, bibliotekarier och tar upp ämnen som ”berör personerna bakom böckerna” (Buktugg, 2022). Sajten uppdateras varje dag på året och det går att prenumerera på Buktuggs nyhetsbrev och magasin. Skribenterna är alla journalister.

Insamlingens första sökning gjordes med sökorden *bibliotek, tillträdesförbud* i databasen Mediarkivet, under tidsperioden 2000.01.01 - 2022.03.31. Den sökningen resulterade i 46 träffar, varav 9 var dubletter. Vid en andra sökning med sökorden *bibliotek, portning* i samma källor och samma tidsperiod, fanns 13 träffar, varav 5 var sådana som inte fanns i materialet efter första sökningen.

Tabell 2*Antalet sökresultat efter kombinationer av olika sökord*

<i>Söksträng</i>	<i>Sökresultat</i>	<i>Dubbletter</i>	<i>Material</i>
Bibliotek OCH tillträdesförbud	46	9	37
Bibliotek OCH portning	13	8	5
<i>Totalt antal artiklar i materialet</i>			42

Tillträdesförbud nämns i samband med bibliotek för första gången i januari 2004. Under 2005 publiceras en artikel och sedan syns inget förrän under 2017. Under 2017, 2019, 2020, 2021 och 2022 pågår diskussionen kontinuerligt, men under 2018 publiceras ingen artikel där dessa ord nämns tillsammans. För att kontrollera att detta stämde gjordes en sökning på respektive publikations arkiv med samma sökord, och inte heller där fanns några träffar från 2018. Materialet sträcker sig till mars 2022, då arbetet med denna studie började ta fart och insamlingen av materialet behövde avgränsas i tid.

Analysenheten utgörs av den text som ska klassificeras vid innehållsanalys, förklarar Zhang och Wildemuth (2005) och delarna i enheten måste därför förenas innan de kan kodas. I denna studie är det de 42 artiklarna som utgör materialet och i steg 2 av analysen sorterades och protokollfördes dessa efter datum för publicering, typ av rapportering (debattinlägg, ledare, reportage, m.m.), publikation, personer som citeras och om artikeln presenterats med en bild och en eventuell bildtext. Artiklarna tilldelades en siffra som använts för identifiering och som återfinns i full förteckning över artiklarnas härkomst i uppsatsens artikelförteckning.

För att visa klarheten i de kategorier som valts för analys, uppmanar Zhang och Wildemuth (2005) att kodningsschemat testas på ett urval av materialet tidigt i processen. Efter sammanställningen av artiklarna i sökresultatet gjordes en genomsökning efter tecken på förekomsten av berättartekniker, för att se om den sista frågan för studien vore möjlig att besvara: Hur framträder medielogiken i det offentliga samtalet om lagen? Medielogiken och teorier om nyhetsvärdering och berättartekniker har valts som studiens teoretiska grund och det var därför avgörande att dessa skulle gå att hitta i det avgränsade materialet. I den fjärdedel av materialet som undersöktes gick det att säga att medielogiken representerades i en majoritet av texterna. Regler för hur stor eller liten del av texten som måste utgöras av kategorierna från kodningsschemat, har inte funnits och därmed har allt, stort som smått, som överensstämmer med definitionen av medielogikens berättartekniker tagits med i analysen.

5.3 Analysprocess

Analysens faser grundar sig på de steg som förordas av Zhang och Wildemuth (2005) och har använts för att kunna presentera transparenta och systematiska procedurer för databearbetning, och för att kunna stödja de slutsatser som dras av analysen.

Om undersökningsmaterialet är i skriftlig form, ska valet av innehåll motiveras med det som ska undersökas, förklarar Zhang och Wildemuth (2005). För att få en uppfattning om vilka slags texter som innehåller den information som ska undersökas, uppmanar Boréus och Kohl (2018, s. 55 – 56) till att samla in och avgränsa materialet i ett tidigt skede. Under förarbetet till denna studie identifierades en mediedebatt gällande oordning och social oro på biblioteket, som allmänt kallats ”stökiga bibliotek-debatten” (jmf. avsnitt 3.2 *Stökiga bibliotek-debatten*). Den innehåller teman som kan förklara uppkomsten av diskussionen om lagen om tillträdesförbud. Efter en genomläsning av artiklar och studier om stökiga bibliotek gjordes för denna studie en avgränsning med syfte att titta specifikt på diskussionen om lagen om tillträdesförbud i medierna, inte allmänt om social oro på biblioteken. Artiklar som utgör det empiriska materialet valdes därför med kriteriet att lagen specifikt ska tas upp i artikeln, och att ett resonemang kring ämnet ska vara möjligt att utläsa från artiklarnas innehåll.

5.4 Analysverktyg - kodningsschema

Kategorier och kodningsscheman kan härledas från olika källor, enligt Zhang och Wildemuth (2005), och om en teori ligger till grund för analysen kan kategorierna tas härifrån. I de fall då studien inte utgår från en teori kan kategorierna genereras induktivt, dvs. från den data som undersöks.

Tabell 3 visar hur kodningsschemat utformades, med utgångspunkt i berättartekniker inom medielogiken och forskningsfrågorna för undersökningen.

Tabell 3

Kodningsschema som använts vid analysen av det empiriska materialet

<i>Forskningsfråga 1:</i> Vilka argument förs fram för och mot lagen och vilka konflikter syns i debatten?	
FÖR Här kategoriseras artiklar där det går att avläsa en argumentation för...	MOT ... respektive mot en fråga eller ett visst ämne.
Artikelnummer, citat	Artikelnummer, citat
<i>Forskningsfråga 2:</i> Vilka utgör de mest tongivande rösterna i debatten?	
Namn, titel	Artikelnummer, citat
<i>Forskningsfråga 3:</i> Hur framträder medielogiken i det offentliga samtalet om lagen?	
Kategori	Artikelnummer, citat
• Nyhetsvärderingens kriterier	
Närhet	
Sensation/avvikelser	
Elitcentrering	

Förenkling (nyhetsvärdering och berättarteknik)			
• Berättartekniker			
<u>Tillspetsning/konkretion</u> -konkreta exempel -klart och tydligt berättande -något som går att ta på -en vinkel			
<u>Intensifiering/polarisering</u> -en kamp -konflikt=två parter kommer till tals -häftigt utbrott -skeenden som är intensiva i sig -säkra och enkla uppfattningar			
<u>Personifiering</u> - beskrivning av människor -en fråga får ett ansikte -identifikation			
<u>Stereotypisering</u> - Nidbilder för t ex bibliotekarie, problembesökare -en bild som alla känner igen			
<i>Centrala begrepp</i>	Hot	Risk	Kris
Antal förekomster av centrala begrepp			
I vilket sammanhang används begreppet?			

I kodningsschemats första del samlas uttalanden och åsikter som visar ett ställningstagande för eller emot en fråga. Detta har gjorts för att sortera och kategorisera den eventuella argumentation som går att se, i syfte att svara på studiens första forskningsfråga: Vilka argument förs fram för och emot lagen och vilka konflikter syns i debatten?

I kodningsschemats andra del sorteras materialet med namn och titel och i vilken artikel det finns uttalanden och/eller citat från personer vars röster återkommer i materialet. Detta gjordes med syfte att besvara den andra forskningsfrågan om vilka röster som är de mest tongivande i debatten.

I schemats sista del återfinns medielogikens definitioner av nyhetsvärderingens kriterier och olika berättartekniker och artiklar där dessa kan upptäckas inordnas under de olika kategorierna. Med hjälp av denna sammanställning belyses hur journalistiken med vissa grepp fångar läsarens uppmärksamhet och bidrar därmed till svaret på undersökningens sista fråga, om hur medielogiken framträder i det offentliga samtalet (en utförligare förklaring av medielogiken återfinns i kapitel 4 *Teori*).

Zhang och Wildemuth (2005) betonar att det är möjligt att påbörja analysen med ett färdigt antal kategorier baserade på teori och sedan, induktivt, addera kategorier som framträder ur materialet. En sådan kategori har tillkommit under analysens gång och belyses genom kvantifiering av förekomsten av tre centrala begrepp: hot, risk och kris. Dessa begrepp har valts från Nord och Strömbäcks rapport (2005) om medierapportering om samhällsliga hot.

Ofta innehåller de mest kvalitativa innehållsanalyserna en komplicerad tolkning av materialet som endast kan göras av människor, kombinerat med enkla sätt att räkna, enligt Boréus och Kohl (2018, s. 51). Kategorin där centrala begrepp räknas och sorteras, har gjorts med syfte att se om händelser som tas upp i samband med diskussionen om lagen om tillträdesförbud, beskrivs som händelseförlopp i form av hot och risker och om det går att se en utveckling i rapporteringen mot ett tillstånd av kris.

De sista stegen i Zhang och Wildemuths (2005) processbeskrivning kommer presenteras i påföljande kapitel i uppsatsen, där resultatet presenteras och diskuteras.

6 Resultat

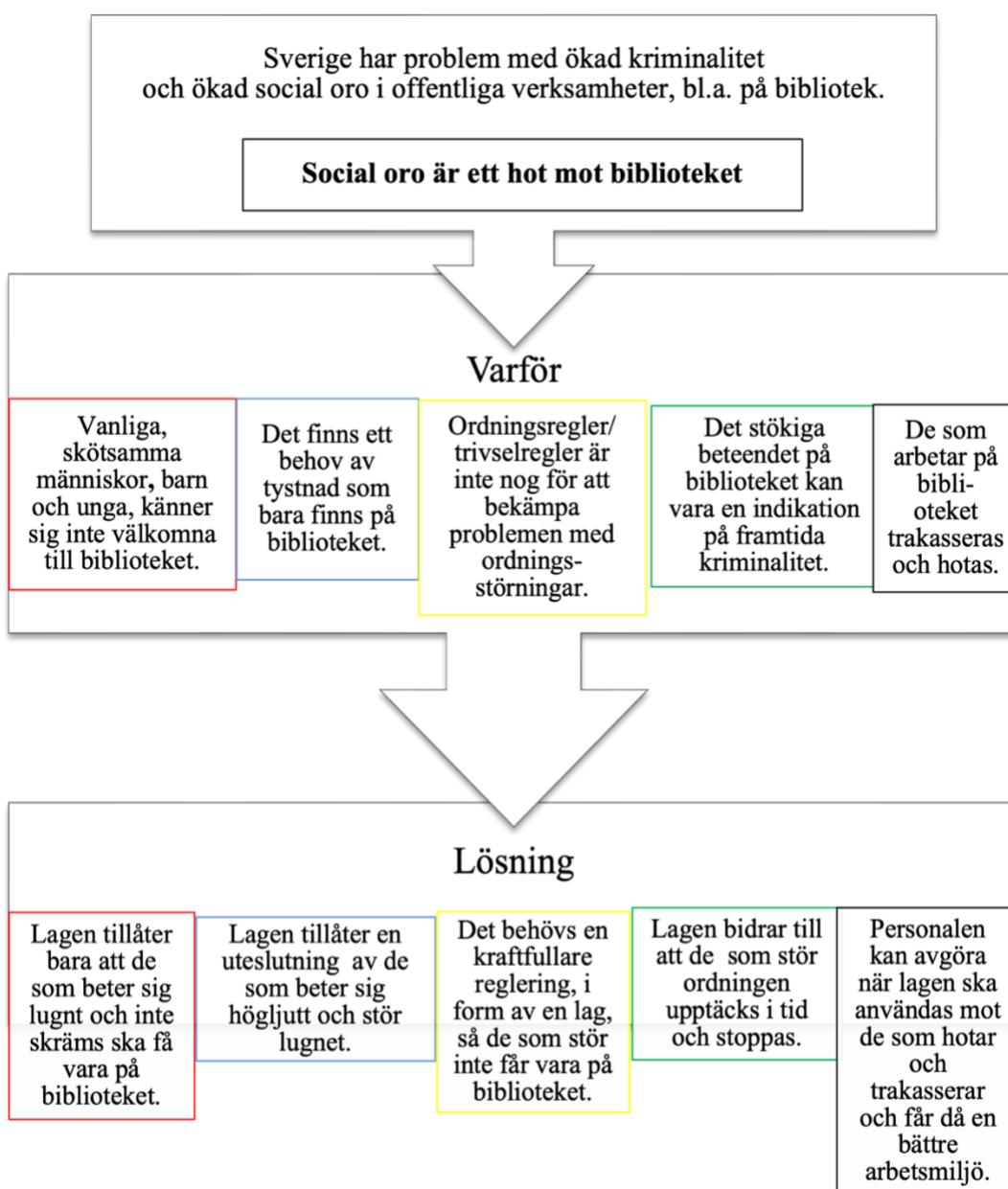
I kommande kapitel kommer olika metoder för resultatredovisning att användas, för att förmedla en mångfacetterad bild av materialet. Schilling (2006) beskriver hur det kan vara lockande att använda de mest levande citaten för att belysa diskussionen från ett visst håll, men att kompletterande frekvensanalyser kan visa hur representativa vissa påståenden är för hela materialet. För att tydliggöra analysen, redovisas i detta kapitel resultaten av en närläsning i form av citat och sammanfattningar. Insprängt i tolkningarna av materialet finns även andra redovisningsformat, i form av tabeller och figurer, i syfte att visa resultaten av analysen på ett så tydligt och övergripande sätt som möjligt.

6.1 Argument för och mot lagen

Undersökningen av den offentliga diskussionen har bidragit till identifieringen av argument för och mot lagen som visar på ämnets många bottnar och komplexitet. Argumenten som redovisas på kommande sidor har bearbetats och sammanställts från kodningsschemats första del, där artiklar med argument för respektive mot lagen sammanförts i olika grupper. Detta har gjorts för att tydliggöra vilka riktningar argumentationen främst förs i.

Figur 1 *Samlad argumentation för lagen* visar på olika sätt den samlade uppfattningen hos förespråkarna och argumentationen visas i följande teman: Den sociala oron på biblioteken hotar biblioteket så som vi känner det, en rofylld och tyst plats (3, 7) och oroligheterna innebär att oskyldiga, skötsamma besökare och personalens arbetsmiljö, drabbas negativt (7, 9, 10, 25, 28, 34). Några artiklar innehåller vittnesskildringar av incidenter (8, 12, 40, 42) och lösningen står inte att finna i lokalt formulerade ordningsregler - det krävs stöd i lagen för att kunna avvisa vissa element från biblioteket i form av ett tillträdesförbud som sträcker sig över en längre tid (3, 6, 8, 10, 11, 12, 16, 19, 29, 31). Vidare understryker förespråkare av lagen att det krävs motprestationer i form av uppvisande av ett visst beteende för att få fortsätta vistas på biblioteket (7, 19, 21, 27, 28) och ett negativt beteende måste kunna få konsekvenser (7, 17, 18, 32). Den sociala oron och de som orsakar den måste stoppas i tid för att det inte ska utvecklas till allvarigare lagöverträdelser (35). Vissa tidigare motståndare sällar sig till förespråkarna under den tidsperiod som denna studie undersöker (26, 27) och i några fall nämns lagen om tillträdesförbud tillsammans med andra insatser för att samhället i stort ska bli tryggare och säkrare (15, 17, 18).

Figur 1
Samlad argumentation för lagen

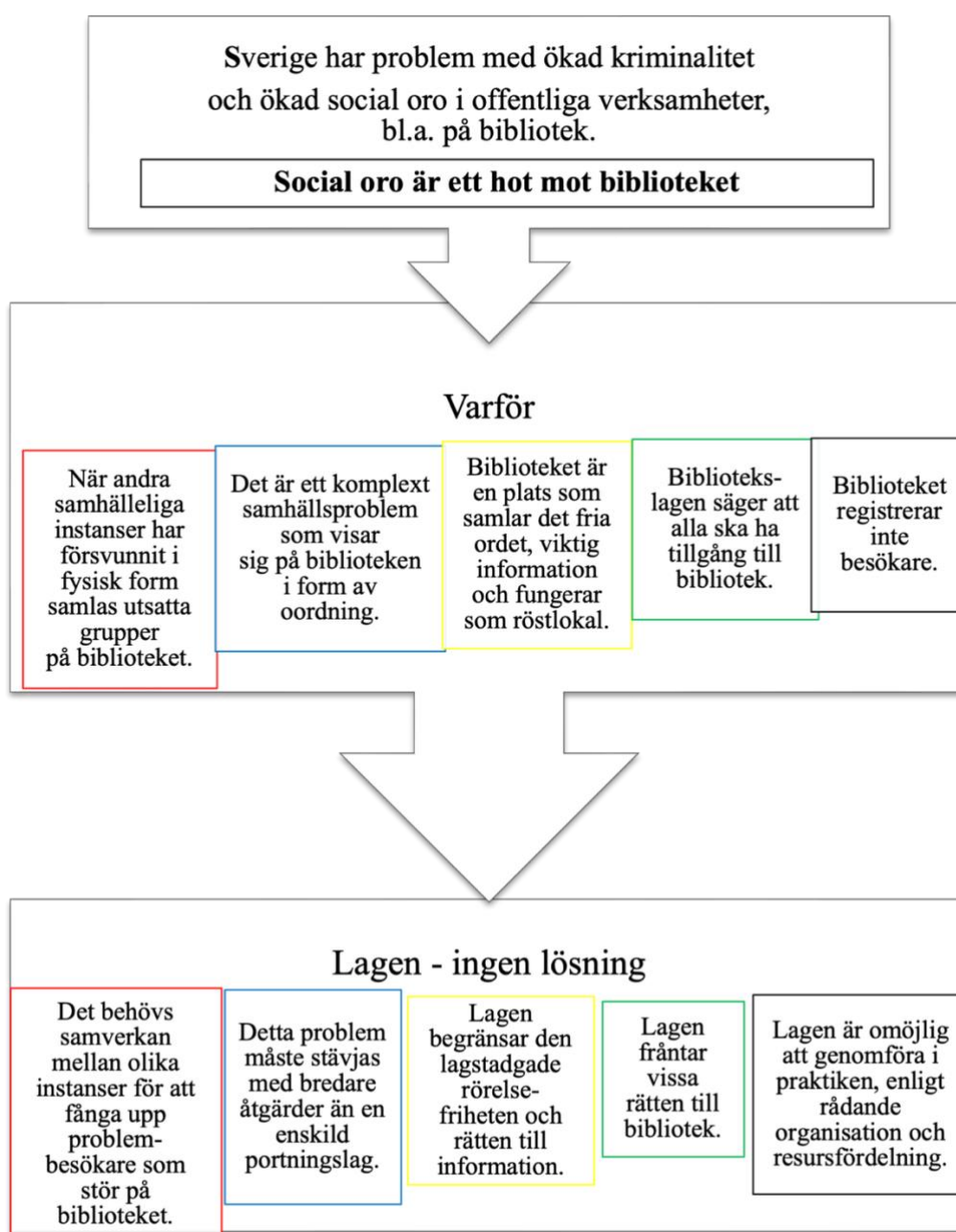

Figur 2 Samlad argumentation mot lagen visar de strömningar som argument mot lagen om tillträdesförbud, huvudsakligen följer. Motståndare till lagen står oftare för en argumentation som Nord och Strömbäck (2002, s. 34) benämner som ett "å-ena-sidan-och-å-andra-sidan-resonemang", och teman som återkommer är åsikten att problemet med social oro på biblioteken är ett samhällsproblem som kräver samverkan och insatser på bred front (4, 12, 16, 29, 40, 42), och i remissinstanser och utredningar finns röster som talar mot behovet av en lag i relation till de problem som förekommer (19, 21, 31). Argument mot lagen framhåller bibliotekets funktion som den plats som samlar viktig samhällsinformation, som alla medborgare har rätt att ta del av, där

portförbud innebär ett allvarligt demokratiskt problem (14, 25, 34). Motsättningen mellan lagen om tillträdesförbud och bibliotekslagen påtalas (16, 28, 32, 36), ofta tillsammans med bristerna i lagens utformning vilket gör den svår att tillämpa rent praktiskt (36, 37, 39, 41).

En gemensam nämnare för de olika sidorna gäller det faktum att det demokratiska uppdraget inte bara innefattar att alla ska ha tillgång till ett bibliotek, utan även ska gälla för de besökare som inte känner sig välkomna, pga. rädsla och obehag, men som likväl har rätt till ett tryggt bibliotek (25, 26, 42, m.fl.).

Figur 2
Samlad argumentation mot lagen

6.2 Konflikter i debatten

Analysen visar att det råder en konflikt mellan öppenheten på biblioteket och lagen som en uteslutande åtgärd. Bibliotekslagen reglerar hur alla ska ha tillgång till ett bibliotek, medan den nya lagen motsäger just detta.

Den tydligaste konflikt som går att skönja i det offentliga samtalet är den mellan personer utanför biblioteksvärlden och de som verkar inom branschen: de utanför är oftare för lagen, medan de innanför oftare är mot. Detta synliggörs tydligare i kommande avsnitt 6.3, om röster i debatten.

Att vara mot lagen är detsamma som att sanktionera att ordningsstörningarna ska få fortsätta, enligt vissa skribenter. Materialet visar också prov på en motsättning mellan vissa ledarskribenter och politiker som antyder en tveksamhet inför lagen, där skribenterna anklagar politikerna för att uppträda ängsligt och fegt.

6.3 Tongivande röster i debatten om tillträdesförbud

I den debatt som denna studie undersöker har det varit möjligt att identifiera ett par grupper, vars röster återkommer i diskussionen. Grupperna företräds av olika personer som talar i egenskap av representant för en större samling: bibliotekens röster och politiska röster.

Bibliotekens röster företräds i de allra flesta fall av DIK:s förbundsordförande Anna Troberg och generalsekreteraren för Svensk biblioteksförning, Karin Linder. Det finns också fall där branschen i stort hamnar i polemik mot främst journalister och politiker, där dessa två inte citeras (3, 10, 25, 31, 33, 37, 38, 39, 41, 42). Totalt sett syns och hörs branschens röster i 43 % av det totala materialet.

Enskilda politiker uttalar sig om eller citeras i 40 % av det samlade materialet (1, 5, 6, 7, 8, 16, 17, 18, 20, 21, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34), vilket gör dem till den andra stora gruppen vars röst dominerar den offentliga diskussionen.

6.3.1 Bibliotekens röster

I materialet finns flera exempel på hur DIK uttalar sig *mot* förslaget om en lag (4, 12, 16, 24, 40), men i september 2021 publiceras en artikel där DIK uttrycker en ny ståndpunkt i frågan. Detta sker i samband med publiceringen av en enkätundersökning som sammanfattar läget för biblioteken under och efter pandemin och där 64 % av respondenterna är för en lag som tillåter portning (26). Troberg betonar fortfarande att portning inte är en långsiktig lösning, men att hon förstår den uppgivenhet hos medlemmarna som måste föranlett resultatet i DIK:s enkätundersökning. Troberg beskrivs i en intervju som en stridbar debattör som tidigare gått hårt åt lagförespråkarna (29), men när DIK byter sida i sakfrågan görs detta som följd av tolkningen att deras medlemmar är uppgivna och vill kunna ta till en konkret åtgärd.

Till skillnad från DIK, så ändrar inte Karin Linder åsikt under debattens gång, utan påtalar vid flera tillfällen lagens omöjlighet i praktiken och på motsättningen mellan lagen och det demokratiska uppdraget att alla ska ha tillgång till ett bibliotek.

Efter publiceringen av utredningen *Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott* (Ds 2019:1) där utredaren (mot sin egen bedömning av behovet) lämnat förslag på lagstiftning om tillträdesförbud, säger Linder i BBL (13) att ordningsproblemet inte kan lösas med ett portförbud, utan med mer utbildning för de anställda, ökade resurser och god bemanning, vilket är huvudmannens ansvar. De gånger Linder citeras i den offentliga diskussionen, efterlyser hon, liksom Troberg (12), andra lösningar på vad som är ett samhällsproblem, exempelvis samverkan mellan olika kommunala instanser, (34) och hur lagen kan se kraftfull ut på papper men inte skulle kunna fungera i verkligheten (36). Linder påpekar också att biblioteket ofta används som vallokal, vilket gör en fråga om tillträdesförbud ”ännu märkligare” (13). Att Linder representerar den tydligaste rösten mot lagen, kommenteras under diskussionens gång av ledarskribenterna Jonas Thente som menar att Linders hållning är detsamma som att välkomna buset (14) och Jens Runnberg som tycker det är rätt av regeringen att gå vidare med frågan, trots svensk biblioteksförnings protester (35).

Linders kritik mot lagen påtalas i flera källor (32, 34, 36) och hon är också den enda som adresserar den uppenbara skillnaden mellan ett badanläggning och ett bibliotek, som är de två verksamheter som lagförslaget gäller: ”Alla ska ha rätt till ett bibliotek enligt lagen. Det handlar om det fria ordet och rätten till information. Vi vill inte att man börjar glida på den formuleringen. Där skiljer sig ett bibliotek väsentligt från en simhall” (34).

6.3.2 Politikens röster

I studiet av den offentliga diskussionen om lagen om tillträdesförbud, finns en kontinuerlig ström av uttalanden från politiska företrädare. Liberalernas röst hörs i ett flertal artiklar, framför allt i uppstarten av den offentliga diskussionen (3, 6, 9, 10). I en artikel signerad Kristdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna beskrivs hur de arbetat med att förbättra säkerheten i Stockholm, och där nämns lagen om tillträdesförbud som en av partiernas ”trygghetsåtgärder” (15). Artikel nr 15 kan betraktas som en politisk utläggning om hur lagarna borde justeras och hur det behövs kraftfulla åtgärder för att bromsa den accelererade negativa utvecklingen i samhället, som även visar sig på biblioteken. Moderaternas partiledare Ulf Kristersson vill bl.a. införa tillträdesförbud på biblioteken för att hans parti ska kunna föra Sverige på ny kurs (17) och ”lösa Sveriges problem” (18).

En återkommande politisk röst som framträder i den offentliga diskussionen är justitieminister Morgan Johanssons (S). Johansson byter även han, liksom DIK, ståndpunkt inför lagen under diskussionens gång. Under 2017 vill Johansson betänka andra vägar än förslaget att lagen om tillträdesförbud ska kunna omfatta butiker. 2019, då butikslagen är ett faktum, är Johansson öppen för att utreda om även badanläggningar och bibliotek ska omfattas av lagen, eftersom

det fortfarande är oklart vad orosstörningarna består i hos de verksamheterna (20). I december 2021 meddelar Johansson att regeringen föreslår att lagen om tillträdesförbudet ska omfatta badanläggningar och biblioteket, med argumentet att om man hotar och i värsta fall begår brott, ska det finnas möjlighet att porta den som ”inte kan bete sig” (33). Mediernas reaktioner på Johanssons vändning i frågan, beskrivs i en ledare i DN, hur ministern och hans parti har velat fram och tillbaka innan lagen, ”denna självklara åtgärd”, nu kommit på plats (35).

På några ställen i materialet finns en ton där journalister anklagar politiker för att vara ängsliga, som inte törs ställa krav på medborgarna (7, 19, 21). En journalist menar att det hedrar Johansson som, trots att Socialdemokraterna har vacklat i frågan om lagen, gått emot utredarens vilja (som uttrycks i Ds 2019:1). Vänsterpartiet däremot, beskylls fortfarande för att representera en ängslig hållning i frågan (28). Anna Troberg, DIK, varnar för ”symbolpolitik” och risken för hur lagen om tillträdesförbud kan komma att bli symbol för en politisk ståndpunkt och signalera vissa värderingar, i stället för att fokusera på vad den konkret kommer innebära (28).

Nedan visas hur användningen av ett kvantitativt och kvalitativt angreppssätt under analysen, bidragit till att synliggöra resultatet av vilka röster som främst kommer fram i debatten om lagen om tillträdesförbud för biblioteken.

Tabell 4

Kvalitativa och kvantitativa tolkningar av röster i materialet

Vilka utgör de mest tongivande rösterna i debatten?		
<i>Kvalitativa tolkningar</i>	<i>Kvantitativa resultat</i>	<i>Antal artiklar där rösterna syns</i>
Politiska röster hörs genomgående i diskussionen om lagen om tillträdesförbud.	Personer med partipolitisk koppling har skrivit inlägg, nämns eller citeras i 71,4 % av artiklarna i materialet.	Liberalerna, 13. Moderaterna, 3. Socialdemokraterna, 14.
Representanter för biblioteket uttalar sig om lagen i negativa ordalag.	Personer som representerar biblioteket i form av personal eller en organisation uttalar sig negativt om lagen i 47,6% av artiklarna i materialet.	Bibliotekspersonal, 8 Anna Troberg, DIK, 6. Karin Linder, svensk biblioteks-förening, 5. Sara Roberts [DIK], 1.
Representanter för biblioteket uttalar sig om lagen i neutrala eller positiva ordalag.	Personer som representerar biblioteket i form av personal eller en organisation uttalar sig neutralt eller positivt om lagen i 9,5 % av artiklarna i materialet.	Anna Troberg, DIK, 3. Bibliotekspersonal, 1.

6.4 Mediologikens närvaro i debatten

Som svar på tredje frågan, hur mediologiken framträder i det offentliga samtalet om lagen, visar analysen att samtliga kriterier för nyhetsvärdering samt berättartekniker går att spåra i det empiriska materialet. Nedan finns en klagörande tabell som visar hur stor andel av det samlade materialet som går

att spåra till utvalda teorier från medielogikens. Siffran refererar till en specifik artikel i Artikelförteckningen i slutet av uppsatsen.

Tabell 5

Artiklar som går att koppla till berättartekniska metoder och värderingskriterier

Kriterier för nyhetsvärdering		
	<i>Uppfylld</i>	<i>Artikelnummer</i>
Närhet	Ja, i 12 % av fallen (med reservationen att närhetskriteriet endast gäller bosatta i Stockholm).	3, 8, 12, 40, 42.
Sensation, avvikelse	Ja, i 16 % av fallen.	7, 9, 12, 19, 21, 28, 35.
Elitcentrering	Ja, i 14 % av fallen (med reservation för att det endast gäller tolkningen ”vanliga människor som blir utsatta”).	3, 7, 9, 21, 28, 35.
Förenkling	Ja, i 12 % av fallen.	3, 17, 19, 27, 35.
<i>Berättartekniker</i>		
	<i>Uppfylld</i>	<i>Artikelnummer</i>
Förenkling, tillspetsning, konkretion	Ja, i 31 % av fallen.	3, 7, 8, 9, 12, 16, 17, 19, 21, 25, 27, 28, 29, 35.
Polarisering	Ja, i 19 % av fallen.	3, 4, 14, 16, 31, 32, 33, 36.
Intensifiering	Ja, i 29 % av fallen.	1, 7, 12, 14, 19, 21, 24, 28, 32, 33, 36, 40.
Personifiering, stereotypisering	Ja, i 38 % av fallen.	1, 2, 3, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 19, 21, 28, 29, 33, 34, 35.
<i>Totalt</i>		
Närvaro i 67 % av fallen.		

Notera: fetmarkerade artikelnummer leder till DN eller SvD, dvs. de källor som rapporterar utifrån.

6.5 Nyhetsvärdering

Formatet på källorna som valts för denna studie är skriftlig rapportering, i form av nyhetsartiklar i olika genrer: reportage, debattinlägg, intervjuer, ledare och i vissa fall kompletteras nyheten med bild och bildtext. Materialet består med andra ord av text som i huvudsak ska framföra ett budskap, och Nord och Strömbäck (2002, s. 31 f.) bryter ner processen om hur det skrivna ordet kan förstås, och målar upp bilden av läsandet som ett linjärt förlopp: vi lägger ord till ord, formar meningar och sätter samman dessa till ett sammanhang. Det betyder att det är människans intellekt som i första hand bearbetar en text, men samtidigt finns ett sådant överskott av information, att en bearbetning av olika händelser redan har skett innan läsaren kommer i kontakt med en nyhetstext.

6.5.1 Närhet

Hur nära geografiskt och i tid en händelse inträffar har betydelse för värderingen av den som potentiell nyhet (Ghersetti, 2012, s. 212 ff.). Enligt bibliotekslagen ska det finnas ett folkbibliotek i varje svensk kommun i (SFS 2013:801, 6 §) och händelser som inträffar på det lokala biblioteket har därmed ett högt nyhetsvärde, men alla dessa samlade kan också vara av intresse nationellt. Detta visade ledarskribenten Paulina Neuding i inledningen av stökiga bibliotek-debatten, genom att lista hur ett stort antal mindre orter runt om i Sverige rapporterar om stök och våld på det lokala biblioteket i lokalmédier. Mängden rapporter påvisar problemets bredd, menar Neuding och tillägger: ”Begrepp som ’social oro’ leder kanske tankarna till stora nyheter som blir riktsnyheter, men ofta får man lägga samman rapporteringen från lokalmédier för att få en bild av hur utvecklingen går” (Neuding, SvD, 16 maj, 2015). Det talar för att närhetskriteriet kan uppfyllas genom läsarens möjlighet att, från rapporteringen, dra paralleller till sin egen närmiljö och det egna lokala bibliotek som liknar det som det skrivs om, kanske i storlek och övrig organisation.

Den offentliga diskussionen om lagen om tillträdesförbud förs främst med utgångspunkt i Stockholm och flera stadsdelar nämns specifikt (3, 8, 12). Bara artikel 40 och 42 handlar om orter utanför Stockholm. Närhetskriteriet uppfylls med andra ord bara delvis, om man ser på det geografiska utgångsläget för nyheten, då majoriteten av inlägg i diskussionen är storstadscentrerade.

6.5.2 Sensation och avvikelser

Oväntade händelser, avvikande inslag och ett beteende som inte är signifikativt för platsen skapar en överraskningseffekt enligt Ghersetti (2012, s. 214). I många av artiklarna beskrivs ett avvikande beteende som står i kontrast till den bild av biblioteket som journalister förmedlar: en andaktsfull plats (7), en trygg och lugn miljö för bokälskare (9) och skötsamma personer (28). Det avvikande beteendet skildras i olika scener:

Högljudda ungdomar som kastar böcker och skär sönder möbler. Hemlösa som flyttar in för att undvika vinterkylan (12).

Ska ett gäng skitungar på biblioteket tillåtas hota personal och kränka besökarna? Ska sexförbrytare kunna fortsätta gå runt på badhusen och ofreda kvinnor (19)?

bibliotekarien i Bo [har] fått nog av Bultens ovana att skrika och spela musik bland böckerna, och simhallen har fått sin beskärda del av vittnesmål om hur Bulten med kompisar kladdar på kvinnliga besökare. De portar honom, säger att han får hålla sig därifrån för andras trivsel (21).

I en debattartikel hävdar skribenten att ett ”Antisocialt beteende i det offentliga rummet från pojkar och unga män är en indikation på risk för framtida, fullt utvecklad kriminalitet” (35). Ghersetti (2012, s. 213) beskriver hur händelser

med negativa inslag, eller sensationella fall som ger negativa konsekvenser, generellt sett har ett större nyhetsvärde, än händelser som inte innehåller negativa inslag. Detta kan förklara nyhetsvärdet i det avvikande, det negativa beteendet, som ofta förekommer i de artiklar som beskriver en ordning på biblioteket som inte borde accepteras. Analysen visar att kriteriet för sensation och avvikelser därmed kan sägas vara väl representerat i materialet.

6.5.3 Den vanliga biblioteksbesökaren drabbas

Kriteriet elitcentrering har två sidor från vilka en händelse kan värderas som en nyhet, enligt Ghersetti (2012, s. 213 - 214).

Den första tolkningen av begreppet gäller händelser som innehåller en känd person, en person med makt eller andra attribut som avviker från den gängse medborgaren och som därför, enligt Ghersetti (2012, s. 213), har ett högt nyhetsvärde. Den andra tolkningen av samma kriterium innefattar utsagor som handlar om att "vanliga" människor drabbas av olyckliga omständigheter eller kommer i kontakt med någon form av orättvisa, en olycka eller andra liknande, negativa händelser (Ghersetti, 2012, s. 213). Det är snarare den typen av journalistik som utövas i diskussionen om lagen om tillträdesförbud, med ett fokus på den vanlige medborgaren, den ordinära biblioteksbesökaren.

I materialet finns inga kända personer som särskilt rapporterats ha blivit utsatta för den sociala oron på biblioteket, men det betonas särskilt att det är just vanliga, skötsamma människor och barn och unga, som är de som drabbas mest när andra stör ordningen på biblioteket:

Är det någon som begränsar denna frihet är det Bulten själv, när han skrämmar livet ur skötsamma butikskunder, motionssimmare och biblioteksbesökare (21).

Men att sex av tio som arbetar på bibliotek vill se en lagskärpning, samt uppgifterna om att vanliga besökare skräms bort och att vissa rum och aktiviteter stängs ned, visar att regeringen gör rätt som går vidare (35).

Det enda du behöver göra i gengäld är att inte störa ordningen. Det är ett, milt sagt, ganska lågt ställt krav på en samhällsmedborgare. Det vore faktiskt inte heller för mycket begärt att också knipa igen [...] Särskilt viktigt är det givetvis för barn och ungdomar som inte har tillgång till vare sig böcker eller tystnad i sina egna hem; för dem för vilka tystnaden är en utopi snarare än realitet (7).

För vissa - kanske unga med en tuff skolmiljö, som bor trångt, inte får ro att läsa läxor hemma - är biblioteket en ovanlig lugn plats. Kanske deras enda. Den frizonen måste vi värna (9).

I flera av artiklarna hävdar skribenten att det avvikande, negativa beteendet som förekommer på bibliotek, bidrar till att vanliga, skötsamma besökare (21) inte känner sig välkomna (3) och skräms bort (35). Det avvikande beteendet beskrivs visserligen som vanligt förekommande, men främst som en anomali

bland de som befinner sig på biblioteket, och den stora massan, den vanlige biblioteksbesökaren, är den som blir orättvist drabbad av det negativa beteendet. I vissa fall har begränsningen av rörelsefrihet åberopats som ett argument mot att lagen ska få tillämpas, men i artikel 28 menar skribenten att de som främst drabbas av enorm frihetskränkning vid stök och provokationer är "butikägare, motionssimmare och bokälskare" och själva syftet med tillträdesförbudet är enligt skribenten att "skydda de skötsamma mot dem som missköter sig" (28). De skötsamma och de vanliga har i många nyheter använts som en målgrupp som orättvist drabbats, och används som ett argument för att lagen ska få finnas, och därmed kan nyhetskriteriet elitcentrering sägas vara uppfyllt.

6.5.4 Förenkling – nyhetsvärde och berättarteknik

Förenkling används både som kriterium för att värdera nyheter, enligt Gheretti (2012) och som en av de berättartekniker som används för att berätta en nyhet kort och koncist, enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 34 – 35).

En händelse ska kunna återberättas på ett enkelt sätt för att värderas som en nyhet, enligt kriterierna för nyhetsvärdering, och det faktum att problemet med oro på biblioteken kan lösas genom att på lagligt väg avvisa personer som stör är ett gemensamt kännetecken för hela materialet för denna undersökning. Själva formulandet och argumentationen för en lag innehåller förmedlingen av en konkret utväg och ett facit på hur ett problem ska kunna lösas, även om det problemet kan tänkas ha både komplexa, sociala och strukturella orsaker.

Förenkling ur ett berättartekniskt perspektiv presenteras vidare i avsnitt 6.6.1 *Förenkling – kort och koncist*.

6.6 Berättartekniker

Enligt teorin för medielogiken anpassas återgivningen av en händelse till formatets villkor, och eftersom den verklighet som ska rapporteras är obegränsad, används journalistiska grepp eller berättartekniker för att kunna beskriva skeenden kortfattat, sammanfatta processer och återberätta händelser för att passa det begränsade utrymme som en kort nyhetstext utgör (Nord & Strömbäck, 2002, s. 33). En av frågorna för denna uppsats är hur medielogiken syns i medierapporteringen, vilket kommer visas i följande avsnitt genom en sammanfattning av förekomsten av de olika teknikerna i materialet.

6.6.1 Förenkling – kort och koncist

Definitionerna för när en nyhet innehåller förenkling, tillspetsning och konkretion innehåller några gemensamma nämnare: de är lätta att förstå, de innehåller konkreta exempel och sådant som går att ta på, och det finns ofta en vinkel från vilken nyheten berättas.

Berättartekniskt finns ett flertal artiklar som förenklat och kortfattat återger förhållanden där bakgrunden förmodligen utgörs av en mer komplicerad

process. Justitieminister Morgan Johansson förenklar med en mening varför lagen om tillträdesförbud behövs, i artikel 27: ”om du går till ett bibliotek och ’för oväsen’ ska man inte ha en självklar rätt att komma tillbaka”. Johansson uttrycker också under en pressträff att det framstår som ”självlart” att kunna porta personer som ”inte kan bete sig i möblerade rum” (35).

I artikel 3 beskriver skribenten kort hur två bibliotek i Stockholm tvingats stänga pga. ett stökigt beteende som bestått i besökare som "kastar böcker och läskburkar, betar sig ohyfsat och av allt att döma inte har minsta intresse av att egentligen vara på biblioteket". I den förenklade beskrivningen av en ögonblicksbild där kaos verkar råda, berättas inget ytterligare om besökarnas egentliga syfte med besöket på biblioteket, om detta sker återkommande eller vad personalen har att säga om saken. Artikeln beskriver att Stockholms stadsbibliotek tagit fram ordningsregler, men journalisten konstaterar kort att det inte kommer räcka med "trivselregler" för att åtgärda problemet på biblioteket (3). Det finns ingen information om vad som hänt på Stockholms stadsbibliotek som föranlett framtagande av nya ordningsregler, hur dessa formulerats, om de efterföljts, eller om det inneburit någon skillnad för personal och besökare på sagda bibliotek.

I artikel 17 beskriver Moderaternas ledare Ulf Kristersson hur hans parti ska göra allt de kan ”för att öka majoriteter i riksdagen som löser Sveriges problem” och lyfter i nästa stycke partiets önskan att få igenom lagen om tillträdesförbud till bibliotek. Vad Sveriges problem består av förklaras inte mer specifikt, men att det råder problem på biblioteket är ett faktum, enligt Kristersson. I artikel 19 frågar sig skribenten ”Ska den enes rörelsefrihet få kosta vad som helst?” och beskriver ett förenklat händelseförlopp där snabbare saboterar en affärsverksamhet och skitningar på biblioteket hotar och kränker personal och besökarna. Skribenten tar inte vidare upp vilka det är som stör och vad anledningen till rådande förhållanden kan tänkas vara.

I en intervju med DIK:s ordförande Anna Troberg, förespråkas det förenklade, kortfattade sättet att få fram ett budskap, då Troberg uppger ”jag brukar försöka föra in något lite Twittervänligt för att texten ska få vingar och färdas längre (29)”². Troberg beskrivs närmare som en person med bakgrund i Piratpartiet, och målas upp som en ”stridbar debattör” som är mycket aktiv i samhällsdebatten och ofta står för korta, kärnfulla inlägg i olika frågor (29).

Ingen artikel som finns i materialet är svårbegriplig, det är tvärtom ofta en förenklad bild av problemet med social oro som målas upp. Återgivningen av en händelse är ofta formulerad på ett sätt så att läsaren enkelt ska kunna förstå varför det finns behov av en lag som utesluter vissa besökare, bl.a. baserat på beskrivningar av dessa personers beteenden.

6.6.2 Tillspetsning – uppfinningen av begreppet ”biblioteksfrid”

² Vid tiden för intervjun var maxgränsen för ett Twitterinlägg 280 tecken.

Berättartekniken som benämns tillspetsning går ut på att spetsa till ett händelseförlopp genom att ersätta långa, abstrakta resonemang med passande formuleringar och/eller bilder (Nord & Strömbäck, 2002, s. 34).

I begynnelsen av diskussionen om lagen om tillträdesförbud, talas det i medierna om en "huliganlag" (1) och att "huliganer och andra bråkmakare" ska kunna portas från idrottsanläggningar (2). Huligan är ett tillspetsat ordval som för tankarna till våld i samband med sportevenemang, och används som mest tidigt i rapporteringen då lagen var aktuell att införa för idrottsarenor.

När debatten återuppväcks 2017, publiceras en artikel som är skriven av Rasmus Jonlund, vid tiden vice ordförande i kulturnämnden och kulturpolitisk talesperson för Liberalerna i Stockholms stad. Allvarliga ordningsstörningar är det hot som målas upp mot biblioteken och Jonlund använder begreppet "biblioteksfrid" (3). Det är inget etablerat begrepp, men läsaren kan associera uttrycket till andra sorters frider – hemfrid, kvinnofrid, gravfrid, etc. Fridslagstiftning uppkom så tidigt som från slutet av 900-talet i Europa och Norden ("Fridslagstiftning", 2022) och skulle upprätthållas i samhället, med syfte att motverka feodalaristokratins brutala våld. Gudsfriden innebar bl.a. att det var förbjudet att förgripa sig på de som inte deltog i feodalaristokratins strider, som präster, kvinnor, barn och bönder. Idag är fridslagstiftningen omarbetad och har uppdelats i brott mot frihet och frid i Brottsbalken, som samlar brott som på något vis berövar en människa hennes frihet (SFS 1962:700, 4 kap), brott mot allmän ordning (SFS 1962:700, 16 kap, 4 §) eller då en folksamling med förenat våld sätter sig upp mot myndighet, s.k. upplopp (SFS 1962:700, 16 kap, 1§). Det Jonlund bidrar till när han uppfinner begreppet biblioteksfrid i ett inlägg i debatten om lagen om tillträdesförbud, är en uppfattning om att biblioteket ska vara en fredad plats mot ordningsstörningar, på samma sätt som fridslagarna medförde att vissa platser var skyddade mot olovligt intrång och våld. Med andra ord kommuniceras det med hjälp av tillspetsade begrepp i artikeln, att det är underförstått och allmänt känt att biblioteket är en plats där ordning ska råda, och om någon bryter mot den ordningen gör den personen sig även skyldig till ett brott mot den *allmänna* ordningen.

I studiet av materialet går det att konstatera att skribenter ofta använder tillspetsade uttryck för att nå en effekt hos läsaren, vilket artikel 3 kan stå som exempel för, men det syns även i andra artiklar (12, 17, 19, 21, 35, m.fl.). Tekniken går ofta hand i hand med andra berättartekniker, som baseras på korta och vassa formuleringar som har som syfte att fånga och behålla läsarens uppmärksamhet.

6.6.3 Konkretion – en lag som löser problemet

Konkretion är ett sätt att återge något som konkret, och inte abstrakt, för att på det viset omvandla innehållet i en nyhet till något som är lätt för mottagaren att ta till sig (Nord & Strömbäck, 2002, s. 35).

Argumentationen om det konkreta i att utestänga någon och därigenom lösa problemet, förekommer ofta i materialet, men det utmanas ibland av röster

inifrån branschen, som uttrycker önskemål om en mer dynamisk process, i form av samverkan mellan bibliotek och andra instanser i samhället (10, 24, 33, 34, 38). Ett gott exempel på hur samarbete inom kommunala instanser bidragit till en lugnare biblioteksmiljö, finns att läsa i ett reportage i BBL (42), där bibliotekschefen berättar hur biblioteket, med hjälp utifrån, inlett samarbeten med andra instanser i kommunen. Resonemanget om hur det bakom stöket finns en mer komplex problematik som en lag inte kommer kunna lösa, bekräftas i en del artiklar, där portning beskrivs som en kortsiktig lösning, konkret beskrivet som ”att ta en Alvedon” (12) och att biblioteken får ”ta smällen” (16) när andra samhällsfunktioner redan stängt dörren och ”uttrycket sminka en gris stämmer bra på lagförslaget” (41).

I artikel 40 skildras en misshandel av en bibliotekarie i Göteborg som ett konkret exempel på den sociala oron på biblioteket. Lagen om tillträdesförbud tas upp i artikeln, men trots att DIK vid tiden nu är för en sådan lag (25, 29) tror de inte att det är en konkret lösning på problemen:

Samtidigt uppger 64 procent av DIK:s medlemmar som svarat på en enkät att de tycker att portning av besökare som stör är en bra idé. Anna Troberg säger att hon förstår dem.

- Jag tror att de som befinner sig ute i verkligheten på biblioteken ser att så lite görs, biblioteken får inte resurser och lokalsamhället stärks inte. Man är orolig och kanske till och med rädd för att gå till jobbet, då känner man att något måste göras. Så jag förstår den siffran, säger hon (40).

Den övergripande diskussionen om en lag som möjliggör tillträdesförbud på bibliotek, kan tolkas som ett exempel på konkretionens berättarstil där skribenter och politiker förespråkar lagen, som ett tydligt och konkret sätt att lösa problemet med brott och bråk på biblioteken.

6.6.4 Vinkling – tystnaden

Inom en konkret berättarstil finns det ofta en vinkel på nyheten, som används som en punkt som resonemanget kan ta avstamp ifrån, förklarar Nord och Strömbäck (2002, s. 34 – 35) och i det studerade materialet finns några artiklar där vinkeln om tystnaden på biblioteket används.

I en ledare i SvD från 2017, med den tillspetsade rubriken *Sälja knark bland böckerna – går alltså gränsen där?* (7) belyser skribenten vikten av tystnaden på biblioteket som historiskt sett inte varit disciplinärt auktoritär, utan välkomnande, in i ett rum där rofylld tystnad enbart ”bröts av lågmält mummel” (7). Behovet av tystnad på biblioteket beskrivs av skribenten som ett allmänmänskligt behov, och eftersom sådana platser är på gränsen till obefintliga i vårt samhälle påtalas vikten av att det måste få vara tyst på biblioteket. Skribenten påpekar att politiker verkar ängsliga för att ställa krav på medborgarna, men att det inte är för mycket begärt av en biblioteksbesökare att ”knipa igen” (7).

Denna ledare genererade ett svar från Liberalernas debattör Rasmus Jonlund, som emellertid motsätter sig kravet på att det måste vara helt knäpptyst på

biblioteket och att det inte är brottet mot tystnaden som legitimerar en lagstiftning (9):

Jag instämmer! Visst ska det kunna vara tyst även på dagens moderna bibliotek. Och givetvis ska de vara trygga. Liberalernas förslag om tillträdesförbud behövs för att säkra tryggheten. Däremot är det inte ett lämpligt verktyg mot högljuddhet (9).

Jonlund menar att när biblioteksdebatten flammade upp för några år sedan (det som avses är sannolikt stökiga bibliotek-debatten från 2015) hördes röster som uttalade sig ”föraktfullt om tysthetsnormen, underförstått att de som ville lyfta frågan om stökiga bibliotek stod för en föråldrad syn på en tempelliknande plats där det mesta är förbjudet eller tabubelagt” (9). Den synen delar inte Liberalerna, utan lyfter fram aktiviteter som bokcirkel och studiehjälp som acceptabla aktiviteter på biblioteket (9).

Formulerandet av begreppet ”tysthetsnormen” är enligt Qvist (2016, s. 20 ff.), ett avgörande moment i den aktuella debatten om stökiga bibliotek, då det används på Twitter i juni 2015, av svensk biblioteksförnings dåvarande ordförande Niclas Lindberg. Lindbergs tweet finns idag inte kvar att läsa, men refereras även till i en artikel i DN från samma tid (Helmersson, DN, 10 juni, 2015). Tysthetsnormen blev ett omdebatterat begrepp, och polariseringen uppstod mellan personer från biblioteksvärlden och andra grupper som ”glädjande nog reagerade starkt” (Helmersson, DN, 10 juni, 2015). Helmersson (DN, 10 juni, 2015) menar att de med ansvar och verklig makt att förändra gärna vill uppfattas som normkritiker och förkastar därmed kravet på tystnad. I en intervju med DIK:s ordförande från 2021 påtalas ett tidigare uttalande om förespråkarna för en lag om tillträdesförbud som några som ”drömmer sig tillbaka till ett tyst bibliotek från mellankrigstiden” (29) kommenterar Troberg att hon ”brukar försöka föra in något lite Twitervänligt för att texten ska få vingar och färdas längre”. Med andra ord – hon använder konkretion och förenkling som berättarteknik för att hennes debattinlägg ska kunna spridas utanför de vanliga kanalerna.

6.6.5 Polarisering – kampen för biblioteket

Nyheter där konflikter framhålls, gärna mellan personer eller grupper med olika egenskaper kan, enligt Strömbäck och Nord (2005, s. 31), bidra till att öka det mediala utrymmet. Konflikter inbäddade i hot och risker är ett effektivt grepp vid journalistisk återgivning, belyser Nord och Strömbäck (2002, s. 34). eftersom de väcker känslor, samtidigt som de också förenklar och förmedlar information. I diskussionen om tysthetsnormen 2015 skapades en tydlig polarisering, enligt beskrivningen i föregående avsnitt, men i materialet för denna studie finns också en hel del exempel på motsättningar. Den tydligaste oenigheten är mellan de som är för lagen och de som är mot, vilket visas upp i olika skepnader under diskussionens gång.

En uppdelning som återkommer i flera artiklar (14, 32, 33, 36, m.fl.) visar att personer utanför biblioteksvärlden, ofta representerade av politiker och journalister, argumenterar *för* en lag om tillträdesförbud, medan personer inom

biblioteksbranschen, eller de som säger sig föra deras talan, argumenterar *mot* en lag om tillträdesförbud. Exempel:

1. I artikel 3 och 4 finns en slitning mellan en politiker och fackförbundet DIK: den liberale politikern Rasmus Jonlund argumenterar för att biblioteken ska kunna avvisa och porta besökare som inte sköter sig (3) vilket tillbakavisas i en replik av Sara Roberts (förbundsordförande DIK 2016–2017) som menar att bibliotekarierna själva inte vill införa portförbud, utan i stället eftersöker stöd från chefer, och att bråken som uppstår i lokalerna ska hanteras av polis eller väktare (4).
2. I artikel 16 rapporterar BBL från en debatt på Bokmässan 2019, och återigen argumenterar en politiker från Liberalerna för lagen, medan DIK:s ordförande proklamerar att de är helt emot förslaget om portning (16).
3. I december 2021 har lagförslaget antagits, men tunga representanter för biblioteksvärlden (Kungliga biblioteket och svensk biblioteksörening) har varit kritiska under remissförfarandet (31). Även det allomfattande Brottsförebyggande rådet och hela Kriminalvården är emot förslaget. De som förordar förbudet är Polismyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting, som uttalar sig med bestämdhet kring att ”arbetsmiljön på bibliotek skulle bli bättre om möjligheten fanns samt att biblioteken skulle bli mer tillgängliga för alla och möjligheten att uppfylla bibliotekslagen öka” (31). Detta är ett anmärkningsvärt uttalande med tanke på att de organisationer som representerar biblioteken inte håller med.

Polariseringen mellan de utanför biblioteken och de inom branschen visas många gånger i materialet. Det är en intressant tvist eftersom de som är för lagen kommunicerar att de vet vad som är bäst för biblioteken, medan biblioteken själva är emot just det förslag som andra anser skulle hjälpa mot den sociala oron på biblioteket.

Det finns några exempel i den offentliga diskussionen då representanter för biblioteksbranschen framför en prövande hållning till frågan, och därmed inte framställer frågan där det går att framhålla en tydlig polarisering mellan för och mot. I artikel 25 uttrycker bibliotekarier att portning skulle vara positivt å ena sidan då en del besökare inte vill besöka biblioteket pga. återkommande orosstörningar, men att det å andra sidan är ett demokratiskt dilemma att utestänga människor från tillgången till information.

6.6.6 Intensifiering - att sätta rubrik och välja en bild

Intensifieringen av en händelse kännetecknas av ett utbrott, en häftig argumentation eller andra intensiva aktioner eller utspel som bidrar till att fånga uppmärksamheten hos läsaren, enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 34 – 35). Journalistik som handlar om samhällsstörningar paketeras ofta efter samma koncept som andra nyheter, där det är viktigt att med hjälp av rubriker,

bilder och ingresser väcka så stor uppmärksamhet som möjligt inför nyheten, förklarar Nord & Strömbäck (2002, s. 45). För att exemplifiera användningen av ett intensifierat språk som berättarteknik, finns nedan en sammanfattning av de rubriker och bilder som innehåller intensiva ordval, i syfte att väcka uppmärksamhet.

Tabell 6

Rubriker till artiklar i materialet som samlats under ett gemensamt budskap

Här beskriver rubrikerna vilka sorters störningar och brott som begås på biblioteket och välkända synonymer för skurkar och brottslingar används.		
<i>Artikelnummer</i>	<i>Rubrik</i>	<i>Bild</i>
1	”Svensk handel vill ha huliganlag”	<i>Ingen bild.</i>
7	”Sälja knark bland böckerna – går alltså gränsen där?”	Bild: Kvinna vid en bokhylla. Bildtext: ”Biblioteken kan vara ett demokratiskt rum för tystnaden.”
19	”Självklart ska notoriska snattare och tafsare portas”	Bylinebild på skribenten.
21	”Tjuvar och tafsare måste ta konsekvenserna”	En tecknad bild som föreställer större figurer som bildar en bro över en mindre figur med en säck på ryggen.
28	”Ledare: låt bli att tafså så slipper du bli portad”	En tecknad bild föreställer tre figurer som jagar varandra med batong.
33	”Bråkstakar ska stoppas – inte bara i butiker”	Bild på Morgan Johansson (S).
40	”Oro för mer stök på bibliotek – blivit värre”	Bild: Interiör bibliotek, äldre kvinna vid en bokhylla. Bildtext: ”En misshandel av en bibliotekarie i Göteborg är den senaste händelsen, men situationen med oroligheter på landets bibliotek har blivit värre de senaste åren.”
Här innehåller rubrikerna ord som får läsaren att haja till och biblioteken utmålas som förkämpar av våld och brott.		
<i>Artikelnummer</i>	<i>Rubrik</i>	<i>Bild</i>
12	”Trots våld och bråk: biblioteken vill vara öppna”	<i>Ingen bild.</i>
14	”Biblioteket vill välkomna vettvillingar”	Bild på en uniformerad polis i brandrök. Bildtext: ”Framtidens bibliotekarier?”
24	”Portning är inte lösningen”	Bild på DIK:s ordförande Anna Troberg som ler med stängd mun.
32	”Biblioteks förening sågar tillträdesförbud på bibliotek”	Foto på biblioteksinteriör taget uppifrån.
36	”Bibliotekarie om tillträdesförbud: Löser inga verkliga problem”	Bibliotekarie i arbete.
38	”Biblioteken kritiska mot förbud”	<i>Ingen bild.</i>

Notera: fetmarkerade artikelnummer leder till DN eller SvD, dvs. de källor som rapporterar utifrån biblioteksbranschen.

Det gemensamma för ovan nämnda rubriker är förekomsten av förenklade påståenden, ofta med ett spekulativt ordval och i form av en retorisk fråga. I kombination med en talande bild hjälper rubriken till att understödja källans ståndpunkt i frågan om lagen om tillträdesförbud och förmedla varför den behövs på biblioteken, för läsarna. Ordvalen i rubrikerna visar ibland polariseringen mellan skribentens uppfattning i frågan gentemot bibliotekens.

Artiklarna som valts ut som exempel ovan bedöms vara de som tydligast använder sig av rubriker och bilder för att, enligt mediologikens teorier, fånga läsarens intresse redan vid en första anblick. I materialet i sin helhet är det 78,5 % som valt att ha med en bild i samband med nyhetspubliceringen, vilket kan bero på tidningsformatet, som främst bygger på det skrivna ordet, och/eller platsbrist i tidning eller på webben.

6.6.7 Personifiering och stereotyper

Berättartekniken personifiering använder sig av det som enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 35) är en av få saker som intresserar oss människor mest: skildringen av andra människor. Kortfattade återgivningar, fokus på enskilda fall och förstärkning av identifikation är det som utmärker tekniken, enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 35). Förmedlingen av stereotyper behöver inte bara gälla personer, menar Nord och Strömbäck (2002, s. 35), utan även institutioner och händelser, och bakom användningen av stereotyper finns en logik som säger att de bekräftar på förhand redan existerande föreställningar (Nord & Strömbäck, 2002, s. 159). I materialet går tekniken att se främst då det gäller att beskriva de som behöver biblioteket och de som inte borde få vara där. Dessa beskrivs ofta som stereotyper, en annan berättarteknik som bidrar till att förenkla tänkandet och göra det möjligt att förmedla information som bygger på generaliseringar, klargör Nord och Strömbäck (2002, s. 35). Nedan finns exempel på stereotyper som förs fram i materialet.

Tabell 7

Personifieringar av grupper och stereotyper som syns i materialet

<i>De som behöver biblioteket</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Barn som inte har tillgång till tystnad eller böcker hemma (7). - Unga med en tuff skolmiljö, som bor trångt och inte kan läsa läxor hemma (9). - De som inte växer upp med böcker omkring sig och som inte får läsvanor hemifrån (10).
<i>Biblioteket</i>	<ul style="list-style-type: none"> -En frizon för lugn [...] inte en värmestuga eller uppehållsrum (3). - Något från barndomen [...] en andaktsfull och rofylld värld [...] som om det vore en enskild person, utrustad med en förmåga att uppträda lojalt (7). -Mötesplats, vardagsrum (9). -Kan bidra till en massiv frigörande upplevelse [...] där det går att upptäcka mänsklighetens samlade vetande och andra människors erfarenheter och världsbilder (10).
<i>Bibliotekarier</i>	<ul style="list-style-type: none"> -Hyschande och en upprätthållare av tystnad på biblioteket (3, 7, 14). - En gammaldags figur (3). -Vänlig (7). -Ska och kan inte vara ordningsvakter (10). -Är inte utbildade till att ta hand om sociala problem utan behöver

hjälp från andra yrkesgrupper (12). -Lite <i>för</i> trevlig som inte är arg eller kämpar på barrikaderna för sina rättigheter och ställer fler krav (29).

6.6.8 Avslutande kommentar: stereotypen bibliotekarier

Att framställa bibliotekarier som stränga och färglösa är en stereotyp som förekommer i flera kulturella uttryck, enligt Hedemark (2009, s. 26). Den bild av bibliotekarien som förts fram via populärkulturen har undersökts närmare av Radford och Radford (1997, 2001). I studiet av empiriskt material i form av texter och rörligt material, finner Radford och Radford (1997) att stereotypen av den kvinnliga bibliotekarien kan betecknas som ett fenomen som är både lättidentifierat och återkommande inom amerikansk populärkultur (Radford & Radford, 1997).

Porträttet av den kvinnliga bibliotekarien ingår i en större diskurs om makt, kunskap och kvinnoporträtt, enligt Radford och Radford (1997), som fastslår det är en negativ och seglivad bild av bibliotekarien som ogift och gammal som återkommer i olika kulturella uttryck.

Återgivningen av stereotypen bibliotekarien går att finna även i materialet för denna studie, där beskrivningen av bibliotekspersonal innehåller attribut som vänliga och hyschande. Bibliotekspersonal framställs i vissa fall som en yrkesgrupp som inte tros ha verktyg för att ta tag i rejäla utmaningar, utan försöker bringa ordning med skyltar och ordningsregler och visar överdriven mildhet med de som borde kastas ut från biblioteket.

6.7 Kvantifierade data över användningen av hot, risk och kris

Under analysen har en frekvensanalys av materialet genomförts för att belysa förekomsten av vissa begrepp från ett biblioteksperspektiv. Analysen har visat att lagen om tillträdesförbud ingår i mediebildens av att våldet i samhället ökar i stort, och att den olämpliga användningen av biblioteket som öppen, offentlig plats, vållar stor skada för oskyldiga.

Analysen visar att hot och risk förekommer ett betydande antal gånger i materialet. Risk nämns 20 gånger vilket ger en användning av 0,47 gånger per artikel. Hot nämns flest gånger, 56, och förekommer därmed 1,3 gånger per artikel. Kris nämns färst gånger, endast vid sex tillfällen, och nämns därmed 0,14 gånger per artikel i det empiriska materialet.

Även om kris används mer sällan än risk i det empiriska materialet så har användningen av risk förekommit under en längre tid, vilket enligt Nord och Strömbäck (2005) kan påverka utvecklingen från risk till kris på följande sätt: om vissa risker bereds mycket plats i medierna under en längre tid, kan de så småningom komma att uppfattas som kriser.

Journalistikprofessorerna Lars Nord och Jesper Strömbäcks forskning om hur samhällsreliga och politiska skeenden förs fram till medborgarna genom olika medielandskap, har bl.a. skildrats i rapporter om attacken mot World Trade Center (Nord & Strömbäck, 2002), Irakkriget (Nord et al., 2003) och flodvågskatastrofen (Grandien et al., 2005, m. fl.). I nuvarande världsläge, efter de senaste årens pandemi och ett pågående krig i Europa, är Nord och Strömbäcks rapport *Hot på agendan. En analys av nyhetsförmedling om risker och kriser* (2005), högst aktuell. Rapportens syfte är att initiera en diskussion om hur händelseförlopp i form av hot och risker beskrivs i medierna, och hur rapporteringen utvecklas till att tala om en kris. Det finns varierande kriterier för när olika hot och risker uppmärksammas av medierna, enligt Nord och Strömbäck (2005, s. 10) och i rapporten diskuteras och förklaras begreppen enligt definitionerna nedan (Nord och Strömbäck, 2005, s. 13 – 15):

Hot är olika faror som finns ibland oss i samhället, allt från sjukdomar till naturkatastrofer. Dessa värderas efter hur stor skada de kan vålla de som är utsatta – ju större skada, desto större är hotet.

Risk är ett hot som samhället har kännedom om. Ökat välmående i ett samhälle kan resultera i ökade risker som uppträder i form av effekter av moderniseringen (t. ex: miljöproblem) och risker som hör ihop med irrationellt och destruktivt beteende (t. ex: terrordåd). Risker förekommer överallt i det postindustriella samhället, bedömer Nord och Strömbäck (2005, s. 13) och det är viktigt för samhällets invånare att ha kännedom om vilka riskerna är och hur de ska skydda sig mot dem. Medierna spelar här en viktig roll eftersom det kan finnas intressen för att belysa en viss risk och medvetandegöra vissa risker via medierna. Uttrycket "forskarna slår larm" eller publicering av ny statistik är en sådan aktiv medvetandehandling som kan förmedlas via medier.

Kris uppstår om något är särskilt allvarligt och hotfullt och om det finns en kollektiv stress, där valet av den ena eller andra riktningen kan rapporteras i medierna enligt en viss dramaturgi

I rapporteringen om lagen om tillträdesförbud har hotet mot demokratin lyfts från båda sidor i diskussionen: förespråkarna menar att den sociala oron hotar biblioteket som demokratisk plats (7, 15, 19) medan motståndarna menar att en avstängning från biblioteket hotar det demokratiska uppdraget om tillgänglighet för alla (12, 36, 38). Begreppen hot, risk och kris har förekommit med regelbundenhet enligt sammanställningen nedan.

Tabell 8

Användningen av begreppen hot, risk och kris

	<i>HOT</i>	<i>RISK</i>	<i>KRIS</i>
Antal gånger	56	20	6
Sammanhang	-Hotfullt uppträdande/beteende: personal och besökare hotas. -Innehåll i tillbudsrapport. -Hot mot brottsoffer	-Risken för att brott ska begås. -Risk för att vissa personer ska skrämmas bort andra. -Risken för konflikt. -Den som bryter mot	-Krisberedskap i samband med pandemin. -Krisplan.

	<p>som inte vågar anmäla.</p> <ul style="list-style-type: none">-Politiker som hotar att hoppa av överenskommelser.-Mordhot.-Olaga hot.	<p>förbudet riskerar böter.</p> <ul style="list-style-type: none">-Någon riskerar att bli utsatt för något av en annan.-Administration i ett riskrapporteringssystem.-I riskzon för kriminalitet.-Något betraktas som en risk för, en indikation på, något annat.	
--	---	--	--

7 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att bidra med kunskap om argumentationen för och emot lagen och att synliggöra vilka som har beretts plats för att uttala sig i den offentliga diskussionen. Detta har gjorts genom analys av det empiriska materialet utifrån teorier från medielogiken och med hjälp av metoden innehållsanalys.

I följande kapitel diskuteras analysresultaten i relation till tidigare forskning under rubriker som utgår från studiens forskningsfrågor. Vidare diskuteras insikter om objektivitet och studiens metod- och teorival.

7.1 Argument för lagen: slutenhet och öppenhet

Argument som förespråkar bibliotekens öppenhet i form av uppdraget som det står formulerat i bibliotekslagen, står i kontrast till behovet av att kunna utesluta vissa personer från biblioteket. Den motsättningen, mellan slutenhet och öppenhet, går att följa som en röd tråd i den offentliga diskussionen om lagen om tillträdesförbud, och tas även upp i tidigare forskning.

Audunson (2004) och Jochumsen et al. (2012) beskriver biblioteket som ett rum för möten, en lågintensiv mötesplats och en plats som möjliggör det slumpmässiga mötet mellan medborgare från alla samhällsskikt. En avvisning från biblioteket skulle bidra till att det inte längre går att nå det offentliga rum som biblioteket är. Därmed bidrar en lag som gör det möjligt att avvisa en person under en längre tid, att sagda person går miste om chansen att uppleva möten över gränser, som potentiellt sett skulle kunna berika dennes liv och tillvaro.

Argument *mot* lagens tillblivande, vilket Audunson (2004) också understryker, belyser vikten av biblioteket som fysisk mötesplats. Med tanke på omständigheten att samhället idag består av få lågintensiva mötesplatser, blir konsekvensen av att inte kunna vara på en plats där nästan alla andra har rätt att mötas, desto tydligare. Det som är menat att vara en åtgärd som ska öka trygghet, riskerar att medföra en känsla av uteslutning som kan bli betydande för den avvisade – förutom biblioteket finns inte särskilt många andra alternativ för den personen att vistas på inomhus, och samtidigt vara del av ett naturligt, socialt sammanhang.

Ämnet har tidigare undersökts av Sandström (2009, s. 216 - 222) som i sin avhandling, om frågor inom sociala dimensioner i praktisk stadsbyggnad, belyses designstrategin *Exclude to Include*, som syftar till att stänga dörren för vissa för att kunna öppna den för andra. Tillträdesförbud för en person som upprepade gånger väsentligt stör verksamheten kan tolkas som en aktiv handling av exkludering. Det kan också betraktas som en aktiv insats för att inkludera grupper som inte tar platsen till sitt förfogade, t. ex. av rädsla för hotfulla element som tagit platsen i besittning. Att medvetet omöjliggöra tillträde till biblioteket för en, för att fler ska känna sig inkluderade, kan med stöd i det empiriska materialet för denna studie och med hjälp analysen

betraktas som det huvudsakliga argumentet *för* lagen, och varför ett tillträdesförbud i vissa fall kan vara en god idé.

Debattinlägg 3, 7, 9 och 10 exemplifierar på ett tydligt sätt hur argumentationen för lagen svänger inom den offentliga diskussionen i stort. Skribenter beskriver biblioteket som en öppen, inbjudande plats för alla ena stunden, för att i nästa mening argumentera för en begränsad möjlighet att få komma in i samma bibliotek. Enligt vissa bör bibliotekets öppenhet vara villkorad och dess dörrar ska kunna stängas, för de som inte betar sig enligt normen. I bjärt kontrast står det färdigformulerade uppdraget i nuvarande bibliotekslag: "Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov" (SFS 2013:801, 6 §).

7.2 Argument mot lagen: ett samhälleligt och praktiskt problem

I föreliggande studie har ljuset riktats mot en offentlig diskussion som till viss del handlar om vad biblioteket och bibliotekarien *inte* ska behöva vara, om samhällets andra instanser funnits på plats i den utsträckning de gjort tidigare. I en tid då samhället saknar fysiska platser där det går att få svar på frågor och utföra olika tjänster – posten, banken, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och olika vårdinrättningar - syns avsaknaden av fysiska möten med sociala kontakter i samhället i stället på biblioteket. Det mest allomfattande skälet som motståndarna till lagen anför, är det faktum att problemet med brott och social oro på biblioteken främst beror på andra instansers frånvaro. Den stökiga miljön i biblioteksrummet är ett samhällsproblem som måste stävjas långsiktigt och i samverkan, och lagen kan därför bara se som en kortsiktig lösning, då summan av den sociala oron är konstant: de som orsakar oron kommer vid en avisning endast förflyttas till en annan plats.

I mediediskussionen visar dagstidningarna prov på en brist på inblick i biblioteksverksamheten, vilket krävs för att kunna se att lagens praktiska tillämpning är problematisk. I en artikel i Bibliotek i Samhälle (Jones, 2022) tar artikelförfattaren upp kraven kring utfärdandet av tillträdesförbud, med frågor som registrering av besökare, sökandet efter personuppgifter i andra system, fysiska kontroller av individer och ett kvarhållande av personer, alla insatser som en ansökan om förbudet till allmän åklagare skulle kräva av biblioteken. Analysen visar att en vanlig invändning mot den nya lagen är just de praktiska svårigheterna att implementera den på biblioteken och att den i praktiken blir värdelös för verksamheterna så som de ser ut idag.

Analysen av lagens utformning, så som den kommuniceras i medierna, är att personalen själv hänvisas till att ta ställning och bedöma varje individ och om ett visst beteende ska kunna bedömas ligga till grund för ett tillträdesförbud. Även om det inte är uppenbara brott som begås, kan det ändå finnas beteenden som frekvent bestrider de ordningsregler biblioteket själva har formulerat, vilket skulle kunna motivera en framtida portning. Upprätthållandet av lagen ligger dock på varje enskild verksamhet, vilket justitieminister Morgan Johansson bedömer vara helt i sin ordning:

- Det är ingen som tvingar ett bibliotek eller en simhall att införa tillträdesförbud. Det här är något man kommer kunna använda sig av på de simhallar och bibliotek där det är ett problem, säger Morgan Johansson (Dagens Nyheter, 12 december, 2021).

Argument mot en lag om tillträdesförbud lyfter åtgärden som en kortsiktig lösning, en fråga som passar väl in bland den symbolpolitik som förs idag, men som inte enkelt skulle kunna gå att praktisera för biblioteken.

7.3 De som hörs i debatten

Analysen visar att politiker citeras eller talar i egen sak i 40 % av artiklarna i materialet. Första gången det talas om bibliotek i samband med tillträdesförbud är 2004 och 2005, där det refereras till ett förslag om att brottet olaga intrång ska utökas till att omfatta offentliga platser som allmänheten har tillgång till. Efter detta pratas det inte om lagen och kopplingen till bibliotek i medierna på ca 12 år. När rapporteringen åter väcks till liv i början av 2017, är det Liberalerna som argumenterar för, medan olika representanter för biblioteket genast lägger fram skäl emot, en lag om portning.

När Liberalerna och Moderaterna talar om lagen om tillträdesförbud i det offentliga samtalet görs det i vissa fall tillsammans med andra åtgärder som syftar till hårdare straff för den som bryter mot lagen, t. ex. slopandet av straffrabatt. Det kan tolkas som att partierna använder lagen om tillträdesförbud som ett retoriskt verktyg, för att lyfta fram åtgärder som symboliserar hårdare tag mot de som inte kan bete sig enligt reglerna – uttalade som lagar, och outtalade som t.ex. tystnadsnormen på biblioteken. I en studie av debatten om stökiga bibliotek (se avsnitt 3.2 *Stökiga bibliotek-debatten*) från 2016, undersöker McDowell vilka diskurser som syns i det mediala samtalet om social oror på bibliotek. Resultatet visade att den normativa tysthetsdiskursen, som handlar om hur ordningen på biblioteket bör vara, och öppenhetsdiskursen, där biblioteket är en plats som inte ska stänga ute vissa grupper, båda fanns synliga – vilka står att finna även i föreliggande studie.

Socialdemokraterna och sittande justitieminister antar en tvivlande hållning till lagen först, men ansluter sig under den avgränsade tidsperioden för denna studie, så småningom till retoriken om att straffa de som inte kan ”bete sig”. Detta kan tolkas som att argumentationen för lagen vid flera tillfällen går i linje med en samlad bild av hur det politiska samtalet om behandlingen av brottsförbrytare hårdnat och, oavsett om lagen kommer kunna användas i verkligheten eller inte, blir den ett incitament för politiker i talet om hårdare tag.

Representanter för biblioteksprofessionen återfinns i 43 % av artiklarna i materialet. Fackförbundet DIK (16 %) och Svensk biblioteksforening (14 %) är de aktörer som oftast representerar bibliotekens ståndpunkt, i de flesta fall genom respektive organisations ordförande. När lagen har gått från att vara ett diskussionsämne till att bli en realitet för biblioteken, finns det inte lika många utsagor signerade ledarskribenter och politiker i materialet längre - i detta skede är det främst bibliotekspersonal som uttalar sig. I början av 2022 publiceras en undersökning som skickats till bibliotekschefer, där 8 av 11 är

negativa till lagen (37) och i mars 2022 redovisas ytterligare en enkät med 184 bibliotekschefer, där 72 % menar att lagen inte kommer ha någon reell betydelse för verksamheten (41).

7.3.1 De ungas röster

McDowell (2016) utforskar i tidigare studier hur maktrelationer etableras i mediedebatten och framför allt hur unga människor framställs i debatten om stökiga bibliotek. Unga nämns ofta i debatten om lagen om tillträdesförbud också, men en anmärkningsvärd slutsats som går att dra efter genomgången av materialet, är att unga/ungdomar förekommer i två konträra grupper i materialet samtidigt – både i stereotypiska beskrivningar av de som stör (12, 15, 35) och i beskrivningen av de värnlösa, de som skräms bort, trots att det är de som behöver biblioteket mest (7, 9, 10).

I analysen av den offentliga debatten om lagen om tillträdesförbud finns fokus på de unga som en grupp som behöver skyddas, vilket går att härleda till Hedemarks (2009) identifiering av diskurser i medias förmedlade bild av biblioteken. I den bokliga diskursen, beskriver Hedemark (2009, s. 150) hur medierna framställer unga som en eftersatt grupp som biblioteket har stor betydelse för, framför allt som motvikt till andra, mindre lämpliga, aktiviteter och bibliotekarier som förmedlare av god och uppbygglig litteratur. Även i beskrivningen av allaktivitetsdiskursen fanns det vid tiden för diskursens dominans, en särskild syn i medierna på användare som syftar till specifikt behövande grupper (Hedemark, 2009, s 53). Bibliotekens uppgift består i allaktivitetsdiskursen, av att upplysa och bidra till att användarna blir mer medvetna och inte passiva och viljelösa, som ett resultat av kommersialism, vilket är vad de unga kommer söka sig till om de inte har tillgång till ett bibliotek (Hedemark, 2009, s. 133). Hedemark (2009, s. 133) belyser även hur medier under den s.k. Rädda biblioteken-debatten under 1990-talet, framhåller en allmän syn på ungdomar som liknar den som går att se i argumentation för lagen om tillträdesförbud: om inte unga har tillgång till ett bibliotek, vilket de inte har om de blir bortskrämda av den oroliga och stökiga miljön på biblioteken, så kommer de råka illa ut. I kontrast till den sortens argumentation, där unga beskrivs som behövande, finns det i diskussionen om lagen om tillträdesförbud också exempel på beskrivningen av unga som gruppen som sysslar med s.k. ”antisocialt beteende i det offentliga rummet”, vilket, enligt en ledarskribent (Runnberg, 29 december, 2021) indikerar att ungdomarna i framtiden kommer utvecklas till fullt utvecklade kriminella om inte samhället sätter ner foten och visar att ett oroande beteende på biblioteket inte är acceptabelt.

7.4 Medielogikens synlighet i det offentliga samtalet

De teorier från medielogiken som valts som utgångspunkt för analysen i denna studie är framför allt nyhetsvärdering och berättartekniker. Analysen visar att händelser och uttalanden som handlar om portning från biblioteket är intressanta för medierna att rapportera om, eftersom de ofta innehåller återgivningar av *sensationella* och *avvikande* beteenden. *Elitcentrering* är ett

annat kriterium för nyhetsvärdering, som innebär att en händelse som inbegriper personer med makt, inflytande och pengar, gör en händelse värd att rapportera som en nyhet. Det har inte varit möjligt att applicera elitcentrering enligt den definitionen på medierapporteringen om lagen om tillträdesförbud – inga kända, rika eller mäktiga personer rapporteras ha blivit utsatta för social oro på biblioteket under 2004–2022. En annan förklaring av kriteriet, som också står att finna i Ghersetti (2012, s. 213 - 214), innebär dock att om en händelse innehåller någon form av orättvisa eller olycka som drabbar vanliga människor, går det också att prata om en storts elitcentrering. Detta har varit möjligt att urskilja i många av artiklarna i det empiriska materialet. I fallet med detta kriterium för nyhetsvärdering har det därför varit möjligt att bearbeta och anpassa tolkningen efter den typ av material som varit aktuellt för den här studien och där journalistikens fokus riktas mot den vanlige medborgaren.

Kriteriet om *närheten* till händelserna uppfylls bara delvis, eftersom en majoritet av artiklarna som nämner geografiska platser handlar om Stockholmsområdet. Undantag står dock att finna i artikel 40, där det sker en misshandel av en bibliotekarie på ett bibliotek i Göteborg, och i artikel 41 där samverkan med andra kommunala instanser och biblioteket i Söderhamn lyfts fram.

De berättartekniska metoderna inom medielogikens teoretiska ramverk, går att hitta i 67 % av de artiklar som utgör materialet. Genom användningen av *förenkling* (vilket också är ett kriterium för nyhetsvärdering), *tillspetsning* och *konkretion* har ordningsproblemen på biblioteken och dess lösning, framställts som enkla och konkreta i 31 % av de studerade artiklarna enligt följande sammanfattning: vissa personer beter sig olämpligt på biblioteket och lösningen på det är att verkställa en lag som gör det möjligt att avvisa de som inte förtjänat att i fortsättningen få vistas på biblioteket. Återgivningen av de beteenden som går att knyta till de som bör avvisas samt rubriker och bildtexter, innehåller ofta spår av tillspetsade ordval och formuleringar.

Personifiering och *stereotypisering* framträder i 38 % av artiklarna och det generella budskapet är att miljön på biblioteket påverkar alla, oavsett position, och att det är en viktig fråga för hela samhället. Den bokliga diskursen, som belyses av Hedemark (2009, s. 108) och som beskrivs innehålla stråk av nostalgi och vikten av att bevara bibliotekets ursprungliga uppdrag, går även att hitta i diskussionen om lagen om tillträdesförbud, framför allt i beskrivningen av stereotypen av biblioteket som en rofylld och tyst plats, och vikten av biblioteket kopplat till barndomen.

Intensifiering i form av rubriker och val av bilder går att härleda till 29 % av artiklarna. Rubrikerna innehåller många gånger välkända, laddade begrepp som kopplas till händelseförlopp som uppges ha skett på biblioteken.

Polarisering mellan grupper går att se i 19 % av artiklarna och illustreras oftast av de som är för och de som är mot lagen. Andra polariserade grupper som lyfts fram är de som berörs av den oroliga miljön och de som framkallar den.

7.4.1 Mediologikens verktyg underlättar för förespråkarna av lagen

Frågan om hur mediologiken framträder i det offentliga samtalet om lagen om tillträdesförbud visas tydligast i hur medierna förvandlar komplexa skeenden till lättfattliga problem, med en tydlig lösning. Samtliga berättartekniker syns i materialet inom journalistikens nyhetsrapportering och med hjälp av dessa har komplexa skeenden omformats till kortare och enklare händelseförlopp som passar mediet det ska framföras i, vilket stämmer överens med delar av teorin för mediologik enligt Nord och Strömbäck (2002, s. 34).

Ett exempel på den myckna användningen av berättarteknikerna förenkling och konkretion, illustreras i materialet i form av refererandet till DIK:s arbetsmiljörapporter i diskussionen om tillträdesförbud. I DIK:s enkätundersökning med medlemmarna från 2021 uppger 64 % av respondenterna att portning inte är önskvärt, men att det i vissa fall kan klassas som det enda sättet att få bukt med besökare som återkommande stör verksamheten (Alm Dahlin, 2021, s. 26). Detta ställningstagande från 1092 av landets bibliotekarier, används många gånger av röster i media, som en spegling av vad professionen anser om lagen om tillträdesförbud. Detta är både problematiskt och felaktigt. Antalet respondenter i enkäten kan inte sägas spegla svenska bibliotekariers åsikter, då endast 1707 av DIK:s medlemmar svarat på enkäten (Alm Dahlin 2021, s. 7). Enligt statistik från Kungliga biblioteket (KB) från 2020, finns det vid tiden 9 462 offentligt finansierade anställda folkbibliotekarier i Sverige (KB, 2020). Det innebär att åsikter som förmedlats från endast ca 18 % av landets bibliotekarier tagits för sanna, och förmedlats via medierna, som en ståndpunkt som går att applicera på hela den svenska biblioteksprofessionen.

Med vetskapen om mediologikens berättartekniker, där abstrakta skeenden ofta förenklas och konkretiseras för att framstå som tydligare för läsaren, är det inte konstigt att svaren på en konkret och tydlig fråga från en undersökning, plockas upp av journalister. DIK:s rapport används dock inte bara av journalister – i proposition 2021/22:108 (s. 21 – 22) beskrivs hur lagförslaget föregåtts av tidigare utredningar, samt att de enkätundersökningar som DIK genomfört regelbundet med medlemmar sedan 2015, utgjort ett viktigt underlag för att lagen om tillträdesförbud för biblioteken föreslås bli verklighet.

En trolig orsak till varför journalister och politiker i vissa artiklar står frågande inför varför inte bibliotekspersonalen jublar över en lag som möjliggör tillträdesförbud, skulle kunna vara det förenklade sätt på vilket problemet med social oro framställs av medierna. För den som vill producera korta nyheter med ett lockande innehåll, enligt mediologikens principer, går det att spåra en ansats till förenkling över hela rapporteringen. Biblioteksvärlden påpekar via medierna hur problemet är komplext och rör hela samhället, och att det krävs en kraftanstängning och en långsiktig samverkansmodell, som andra instanser måste bistå med. Med hjälp av mediologikens olika berättartekniker går det dock att omvandla ett mångbottnat skeende till ett förenklat sätt att tala om

problemet med stökiga bibliotek, där lagen kan presenteras som en konkret lösning.

7.5 Objektivitet

När diskussionen om tillträdesförbud aktualiserades för biblioteken, blev jag uppmärksam på lagförslaget via mediernas rapportering, under våren 2022. Den förförståelse jag hade inför analysarbetet, påverkades av mina egna erfarenheter av praktiskt biblioteksarbete och en insyn i bibliotekslagen, vilket omedvetet kan ha påverkat studiens resultat. I mötet med mediediskussionen uppstod frågor om lagens praktiska implementering, och en föräring om att de som uttalat sig positivt om lagen, var personer utanför biblioteksvärlden. Min förförståelse stämmer överens med studiens resultat, men upplevelsen av att biblioteksbranschen var mot lagen, medan andra sorters röster i debatten förespråkade den, är inget som medvetet belysts i analysen. Genom djupläsning av det empiriska materialet, med utgångspunkt i medielogikens teorier om vad som blir en nyhet och hur den berättas, har materialet metodiskt och objektivt kunnat kartläggas. Eftersom artiklarna granskats i form av en beskrivande analys av innehållet i medias rapportering, är jag medveten om att min personliga tolkning kan ha påverkat resultatet, men genom att redovisa hur slutsatser kan dras från analysen, finns en övertygelse om att andra hade kunnat genomföra en liknande innehållsanalys och med samma frågeställningar framlägga ungefär samma analysresultat.

7.6 Val av teori och metod

Genom att undersöka alla inlägg i den mediala debatten om lagen om tillträdesförbud från 2000 till 2022, har teorierna inom medielogiken bidragit till en förståelse för hur diskussionen om lagen om tillträdesförbud är uppbyggd, och hur det kommer sig att ämnet nu kommit att ingå i den uppsättning frågor som är aktuella för biblioteken. Lagen om tillträdesförbud för bibliotek har som ett resultat av politiska beslut, bl.a. i form av beställningen av undersökande rapporter, blivit del av en allmän retorik som förespråkar hårdare straffbestämmelser och en strävan att försöka få ordning på den sociala oron i hela samhället. Frågans position på samhällets dagordning är därmed ett resultat av politiska avgöranden, enligt teorierna om dagordningsmakt inom medielogiken.

Händelser och uttalanden som handlar om portning från biblioteket är i många fall intressanta för medierna att rapportera om, eftersom de ofta innehåller kriterier som påverkar bedömningen av hur väl en händelse går att anpassa efter det format som nyheten ska berättas genom. Vidare har medielogiken bidragit till att identifiera bruket av olika journalistiska berättartekniker, och hur dessa använts för att främst förenkla och konkretisera hur miljön på biblioteken idag påverkas av social oro, och hur lagen om tillträdesförbud kan påverka rådande omständigheter.

Innehållsanalys är en lämplig metod vid analysen av större mängder text, t. ex. debattinlägg i dagstidningar och en kombination av kvantitativa och kvalitativa angreppssätt kan bidra till en bredare och mer konkret presentation

av analysresultat. I denna studie finns exempel på både en kvalitativ och en kvantitativ ansats, brukade på samma material. Innehållsanalysen har varit en framgångsrik metod för föreliggande studie, eftersom den möjliggjort kategorisering av de utvalda texterna, bidragit till att finna mönster och en möjlighet att jämföra nyheter från olika källor och tidpunkter.

Valet av källor har varit tillfredställande för studiet av den offentliga debatten och de arenor där detta förts. Källorna når både de som på något sätt verkar på och i sfären runt bibliotek och de som betraktar utvecklingen utifrån. Samlingen av källor hade kunnat utökas till en eller ett par kvällstidningar, för att få en bredare bild av hur rapporteringen om social oro och lagen om tillträdesförbud förmedlats till allmänheten via massmedierna. Buktugg hade kunnat avlägsnas från listan med utvalda källor, då den bidrog med relativt få inspel i debatten.

8 Konklusion

Problemet som denna studie har undersökt är motsättningen mellan en lag som tillåter utfärdande av tillträdesförbud och uppdraget att hålla biblioteket öppet och tillgängligt för alla. Syftet har varit att bidra med kunskap om argumentationen för och emot lagen och synliggöra vilka som har beretts plats för att uttala sig i den offentliga diskussionen. Materialet som analyserats är 42 artiklar hämtade från fyra källor: dagstidningarna *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*, och webbplattformar för branschen i form av *Biblioteksbladet* och *Boktugg*. Analysen har utgått från teorier inom medielogiken, där kriterier för nyhetsvärdering och urval syftar till att urskilja den händelse som lämpligast kan publiceras som en nyhet. Mediologikens teorier om hur en händelse skildras i form av berättartekniker används inom nyhetsrapporteringen om lagen om tillträdesförbud, för att konkretisera och vässa händelser med syfte att fånga och behålla läsarens uppmärksamhet. Som analysverktyg har mediologikens teoretiska ramverk bidragit till att klargöra mediernas val att rapportera händelser med koppling till bibliotek och tillträdesförbud, som nyheter och hur dessa händelser återgivits.

Den kvalitativa innehållsanalysen har genomförts med hjälp av närläsning i de valda källorna, i syfte att besvara forskningsfrågorna:

- Vilka argument förs fram för och emot lagen och vilka konflikter syns i debatten?

När ordningsregler inte är tillräckligt, argumenterar förespråkare för lagen om behovet av att på laglig grund kunna avvisa personer från biblioteken, under en längre tidsperiod. För att kunna bryta ett skrämmande och hotfullt beteende, som drabbar vanliga människor och påverkar arbetsmiljön negativt, krävs därför en lag som gör det möjligt att utfärda tillträdesförbud till biblioteken.

Det komplexa problemet med social oro på biblioteken, kräver bredare åtgärder än en lag, menar motståndarna. Det behövs samverkan mellan olika instanser i samhället för att kunna fånga upp s.k. ”problembesökare”. Lagen begränsar dessutom den lagstadgade rörelsefriheten och rätten till information, och motsäger bibliotekslagen som säger att alla ska ha tillgång till ett bibliotek. Vidare är lagen mycket svår att praktisera, då biblioteken inte har en uppbyggd struktur kring kontroll av besökare.

- Vilka utgör de mest tongivande rösterna i debatten?

Analysen visar att de röster som framträder tydligast i den offentliga diskussionen, är de som representerar biblioteksvärlden, vilka syns i 43 % av fallen, och politiska röster, vilka syns i 40 % av fallen. Dessa två grupper företräder i regel olika sidor i debatten om lagen, i form av argumentation för lagens nytta kontra dess oförenlighet med att hålla biblioteket öppet och tillgängligt för alla.

- Hur framträder medielogiken i det offentliga samtalet om lagen?

Resultatet av analysen visar att händelser som rör lagen om tillträdesförbud i många fall motsvarat kriterierna för en händelses nyhetsvärde och att majoriteten av artiklarna i materialet innehåller spår av de berättartekniker som ryms inom medielogikens teoretiska ramverk.

Analysen av det offentliga samtalet har givit mig, och förhoppningsvis läsaren, en djupare insikt i hur frågan om tillträdesförbud kommit att bli aktuell för biblioteken och del av en större diskussion, om medborgarens rätt till trygghet i det offentliga rummet. Resultatet av analysen har bidragit till en medvetenhet om skärningspunkterna mellan öppenhet och slutenhet så som det gestaltas på biblioteket - ett av samhällets sista öppna rum.

8.1 Förslag till vidare forskning

Överblickens av den offentliga diskussionen om lagen om tillträdesförbud som presenteras i denna studie, kan bidra med ett underlag som tydligt klarlägger hur samtalet om lagen hittills sett ut och vilka som fört det. Undersökningen har gjorts med antagandet att diskussionen kring detta ämne har stor betydelse för området biblioteks- och informationsvetenskap, både i teori och praktik. Studien har haft som syfte att bidra till en ökad förståelse om argumentationen för och emot lagen och synliggöra vilka som har beretts plats för att uttala sig i den offentliga diskussionen. Analysen av den mediala diskussionen visar en motsättning mellan bibliotekens grunduppdrag och lagen, hur en förändring av öppenheten på biblioteket skulle komma att påverka både personal och besökare, samt lagens praktiska tillkortakommanden.

Studien bidrar med en plattform som ytterligare aspekter av lagen om tillträdesförbud kan ta avstamp ifrån, i samtal och som ämne för framtida forskning. Detta beräknas vara av betydelse, inte minst i de fall där lagen skulle kunna rättfärdigas och bidra till en bättre arbetsmiljö och där chefer och medarbetare kan dela med sig till kollegor runt om i landet, vid vilka tillfällen lagen kommit till stånd och vad som krävts för dess upprätthållande. Undersökningen kan vidare bidra till ett underlag för diskussioner med politiska uppdragsgivare, om den eventuella resursomfördelning som sannolikt skulle krävas för att kunna upprätthålla ett utfärdat tillträdesförbud. För att lagen om tillträdesförbud ska kunna praktiseras i verkligheten krävs sannolikt ökade resurser, och i en verksamhet där bibliotekarien redan axlar många roller, är uppgiften som säkerhetsvakt inte optimal, från ett professionellt och säkerhetsmässigt perspektiv.

Radford och Radford synliggör hur en viss diskurs om bibliotek upprätthålls av rädsla för vad som händer utanför bibliotekets gränser i *the discourse of fear* (Radford & Radford, 2001). Rädslans diskurs placerar ut trösklar, för att lättare kunna identifiera det skrämmande, det okända, menar Radford och Radford (2001) och biblioteket utgör där gränsen mellan ordning och kaos. I tidigare forskning kring utsatthet och rädsla för brott återfinns ett centralt begrepp inom som lyder "fear of crime". Framtida undersökningar av det begreppet, i relation till biblioteksmiljöer, skulle kunna bidra med en intressant analys av begreppet i relation till arbete på offentliga platser.

Artikelförteckning

1. Tidningarnas Telegrambyrå. (2004, 30 augusti). Svensk handel vill ha huliganlag. *Svenska Dagbladet*. [<https://www.svd.se/a/6754dcc7-ee0d-3acc-8aa7-56085ba40bb0/svensk-handel-vill-ha-huliganlag>]
2. Tidningarnas Telegrambyrå. (2005, 13 januari). Nytt förslag om lag om huliganer. *Svenska Dagbladet*. [<https://www.svd.se/a/4bb131ef-ab1d-3c1f-99d1-04c79b9cdf32/nytt-forslag-om-lag-mot-huliganer>]
3. Jonlund, R. (2017, 8 januari). Biblioteken måste kunna porta de som stör. *Svenska Dagbladet*.
4. Roberts, S. (2017, 11 januari). Porta individer strider mot bibliotekens syften. *Svenska Dagbladet*. [<https://www.svd.se/a/r7gGa/porta-individer-strider-mot-bibliotekens-syfte>]
5. Lagerwall, K. (2017, 23 mars). Så vill staden stoppa tafsande badgäster. *Dagens Nyheter*.
6. Tottmar, M. (2017, 3 april). L: Porta personer som stör på biblioteket. *Dagens Nyheter*.
7. Eriksson, T. (2017, 9 maj). Sälja knark bland böckerna – är det där gränsen går? *Svenska Dagbladet*.
8. Fortsatt stökigt på flera bibliotek. (2017, 10 maj). *Dagens Nyheter*, 5.
9. Jonlund, R. (2017, 10 maj). Gränsen går inte vid narkotikaförsäljning. *Svenska Dagbladet*. [<https://www.svd.se/a/jW1OL/gransen-gar-inte-vid-narkotikaforsaljning>]
10. Jonlund, R., Nylander, C. (2017, 9 augusti). Det behövs en lag för att säkra biblioteksfrid. *Svenska Dagbladet*.
11. Stopp för biblioteksförbud kan utredas. (2017, 14 augusti). *Dagens Nyheter*, 10.
12. Cato, C., Nekham, E. (2019, 27 januari). Trots våld och bråk: biblioteken vill vara öppna. *Svenska Dagbladet*.
13. Loman, S. (2019, 29 januari). Nytt lagförslag: Porta stökiga besökare. *Biblioteksbladet*. [<https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/folkbibliotek/nytt-lagforslag-porta-stokiga-besokare/>]
14. Thente, J. (2019, 2 februari). Biblioteket vill välkomna vettvillingar. *Dagens Nyheter*, 9.
15. König Jerlmyr, A., Jönsson, J., Slottnér, E. (2019, 27 augusti). Kommuner behöver ökat stöd i kampen mot kriminalitet. *Dagens Nyheter*, 5.

16. Debatt: Ska stökiga personer portas från biblioteket? (2019, 26 september). *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/bibliotek/dik-oro-pa-biblioteken-inte-ett-ungdomsproblem/>
17. KristerSSon vill öka oppositionstrycket. (2019, 20 oktober). *Svenska Dagbladet*, 27.
18. Olsson, H. (2019, 20 oktober). M hotar att hoppa av energiuppgörelsen. *Dagens Nyheter*, 16.
19. Magnusson, L. (2019, 22 oktober). Självklart ska notoriska snattare och tafsare portas. *Dagens Nyheter*, 4.
20. Regeringen vill porta tjuvar. (2019, 24 december). *Svenska Dagbladet*, 11.
21. Ledare: Tjuvar och tafsare måste ta konsekvenserna. (2019, 26 december). *Dagens Nyheter*, 2.
22. Eriksson, T. (2020, 15 september). Brå ger stöd för portning. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/bra-ger-stod-for-portning/>
23. Alexandersson, M. (2020, 15 september). Brå: Bibliotek och simhallar vittnar om bråk – tillträdesförbud kan införas. *Boktugg*. <https://www.boktugg.se/2020/09/15/bra-bibliotek-och-simhallar-vittnar-om-brak-tilltradesforbud-kan-inforas/>
24. Troberg, A. (2020, 15 september). Portning är inte lösningen. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/debatt/portning-ar-inte-losningen/>
25. Clemens, A. (2021, 16 september). Anna Troberg: Biblioteken bör ingå i totalförsvaret. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/anna-troberg-biblioteken-bor-inga-i-totalforsvaret/>
26. Clemens, A. (2021, 16 september). Majoriteten av bibliotekarier vill kunna porta besökare. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/majoritet-av-bibliotekarier-vill-kunna-porta-besokare/>
27. Clemens, A. (2021, 28 september). Regeringens besked: Lagförslag läggs om portning. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/politik/regeringens-besked-lagforslag-om-portning-i-januari/>
28. Ledare: Låt bli att tafsa så slipper du bli portad. (2021, 1 oktober). *Dagens Nyheter*, 2.
29. Andersson, T. (2021, 5 oktober). Hon vill se fler bibliotekarier på barrikaderna. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/intervju-hon-vill-se-fler-bibliotekarier-pa-barrikaderna/>

30. Regeringen: Utvidga tillträdesförbud till bibliotek, simhallar. (2021, 27 december). *Svenska Dagbladet*.
31. Clemens, A. (2021, 27 december). Nytt lagförslag: Inför tillträdesförbud till bibliotek. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/nytt-lagforslag-infor-tilltradesforbud-till-bibliotek/>
32. Biblioteksforening sågar tillträdesförbud på bibliotek. (2021, 27 december). *Boktugg*. <https://www.boktugg.se/2021/12/27/biblioteksforening-sagar-tilltradesforbud-pa-bibliotek/>
33. Magnå, J. (2021, 28 december). Bråkstakar ska stoppas – inte bara i butiker. *Svenska Dagbladet*, 10.
34. Olsson, G. (2021, 28 december). Nu ska bråkstakar stoppas – och inte bara i butiker. *Dagens Nyheter*, 13.
35. Runnberg, J. (2021, 29 december). En stängd dörr är inte tillräckligt. *Dagens Nyheter*, 2.
36. Al-Khameesi, N. (2021, 30 december). Bibliotekarie om tillträdesförbud: Löser inga verkliga problem. *Svenska Dagbladet*, 10.
37. 8 (bibliotekschefer av 11). (2022, 15 januari). *Svenska Dagbladet*, 43.
38. Biblioteken kritiska mot förbud. (2022, 15 januari). *Dagens Nyheter*, 4.
39. Biblioteken varnar för tillträdesförbud. (2022, 15 januari). *Boktugg*. <https://www.boktugg.se/2022/01/15/biblioteken-varnar-for-tilltradesforbud/>
40. Nordevik, A. (2022, 18 december). Oro för mer stök på bibliotek – blivit värre. *Svenska Dagbladet*, 24.
41. Röshammar, M. (2022, 7 mars). Bibliotekschefer: nya stöklagen utan betydelse. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/bibliotekschefer-nya-stoklagen-utan-betydelse/>
42. Clemens, A. (2022, 8 mars). Minskat stök i Söderhamn – saknar möjligheten att porta individer. *Biblioteksbladet*. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/reportage/minskat-stok-i-soderhamn-saknar-mojligheten-att-porta-individer/>

Litteraturförteckning

- Alm Dahlin, J. (2021). *Bibliotek i kristid. En rapport om hur biblioteken och de anställda har påverkats av coronapandemin* (DIK 2021:4). DIK.
https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/7Lyog3mGXcOgweFq66LwS8/0e5f054014b1e646b68d364069844bff/DIK_Bibliotek_i_kristid_____en_rapport_om_hur_biblioteken_och_de_anst__llda_har_p__verkats_av_coronapandemin.pdf
- Amin, A. (2008). Collective culture and urban public space. *City*, 12 (1), s. 5 – 24.
<https://doi.org/10.1080/13604810801933495>
- Andersson, D. (2009). *Folkbibliotek makt och disciplinering: En genealogisk studie av folkbiblioteksområdet under den organiserade moderniteten*. (1104–1625 ; 163) [Doktorsavhandling, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet]. DiVA.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-30672>
- Audunson, R. (2004). The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context. The necessity of low-intensive meeting places. *Journal of Documentation*, 61 (3), s. 429 – 441.
<https://doi.org/10.1108/00220410510598562>
- Blessinger, K. D., (2002). Problem Patrons. All Shapes and Sizes. *The Reference Librarian*, 36 (75–76), s. 3–10. https://doi.org/10.1300/J120v36n75_02
- Boktugg. (2022). *Om Boktugg & medarbetarna*. <https://www.boktugg.se/om-boktugg/>
- Boréus, K., Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I Boréus, K. och Bergström, G. (Red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (4 uppl., s. 49 - 89). Studentlitteratur.
- Brå. (2018). *Yrkesrelaterad utsatthet för brott*. (3/2018). Brå.
https://bra.se/download/18.10aae67f160e3eba629334e2/1521454211455/2018_Yrkesrelaterad_utsatthet_for_brott.pdf
- Brå. (2020). *Simhallar och bibliotek. En kartläggning av brott och ordningsstörningar*. (2020:10). Brå. <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2020-09-15-simhallar-och-bibliotek.html>
- Chattoo, C. D. (2002). Problem Patron. Is There One in Your Library? *The Reference Librarian*, 36 (75–76), s. 11–22. https://doi.org/10.1300/J120v36n75_03
- Dageby, U. (1971). Ut i kylan. [Sång]. På *Ta det som ett löfte... Ta det inte som ett hot*. MNW.
- Ds 2002:25. *Tillträdesförbud*. Justitiedepartementet.
<https://www.regeringen.se/49bb65/contentassets/fc9e72ada80b46829430a8e74296ca43/tilltradesforbud>

- Ds 2004:40. *Lag om tillträdesförbud*. Justitiedepartementet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2004/08/ds-200440/>
- Ds 2019:1. *Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott*. Regeringskansliet, Justitiedepartementet. [<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2019/01/ds-20191/>]
- Fridslagstiftning. (2022). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 28 april, 2022, från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/fridslagstiftning>
- Ghersetti, M. (2012). Journalistikens nyhetsvärdering. I Nord, L., Strömbäck, J. (Red.). *Medierna och demokratin* (s. 205 - 232). Studentlitteratur.
- Grandien, C., Nord, L., Strömbäck, J. (2005). *Efter flodvågskatastrofen. Svenska folkets åsikter om och förtroende för myndigheter, medier och politiker*. (2005:4). KBM. <https://rib.msb.se/filer/pdf/20550.pdf>
- Hansson, J., Wisselgren, P. (Red.).(2018). *Bibliotekarier i teori och praktik. Utbildningsperspektiv på en unik profession*. BTJ Förlag.
- Hansson-Pourtaheri, A-S. (2001). Otrygga möten – psykologiska tankemodeller och strategier. I J. Carlander (Red.). *Trygga och otrygga möten: vardagsetik och bemötande i arbete med människor* (1 uppl.). Gothia.
- Hedemark, Å., Hedman, J. (2002). *Vad sägs om användare? Folkbibliotekens Användardiskurser i tre bibliotekstidskrifter* (ISSN 1404–0891 ; 2002:61) [Magisteruppsats, Bibliotekshögskolan i Borås]. DiVA. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-20740>
- Hedemark, Å. (2009). *Det föreställda folkbiblioteket. En diskursanalytisk studie av biblioteksdebatter i svenska medier 1970 – 2006* (ISSN 1652–5353 ; 3) [Doktorsavhandling, Institutionen för ABM vid Uppsala universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A209085&dswid=2120>
- Hedemark, Å. (2018). Bevara eller förändra? En analys av debatter om folkbibliotek i dagspress 2007–2017. I J. Hansson, P. Wisselgren (Red.), *Bibliotekarier i teori och praktik. Utbildningsperspektiv på en unik profession* (s. 211 - 231). BTJ Förlag.
- Helmerson, E. (2015, 10 juni). De kallar det tysthetsnormen. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/ledare/signerat/erik-helmerson-trendkansliga-bibliotekschefer-tycker-att-tystnad-ar-suspekt/>
- Jacobsson, Å., Nilrud, U. (2014). *Social oro ur ett kommunalt perspektiv* (MSB 688). MSB. <https://rib.msb.se/filer/pdf/27439.pdf>

- Jochumsen, H., Hvenegaard Rasmussen, C., Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces – a new model for the public library. *New Library World*, 113 (11/12, 2012), s. 586–597. <https://doi.org/10.1108/03074801211282948>
- Jonasson, D. (2000). Folkbiblioteken saknar relation till ungdomar. *Biblioteksbladet*, 2000(2), s. 25.
- Jones, N. (2022). Vad tillträdesförbud till bibliotek kan innebära. *Bibliotek i Samhälle*, 2022(1). <https://foreningenbis.com/2022/01/13/vad-tilltradesforbud-till-bibliotek-kan-innebara/>
- Kungliga biblioteket. (2020). *Bibliotek 2020: Offentligt finansierade bibliotek* (Diariumnummer 4.3-2021-494). KB. <https://www.his.se/globalassets/dokument/biblioteket/lathundapa.pdf>
- Kåring Wagman, A.(2008). *Bibliotekarien och professionen – en forskningsöversikt*. Svensk biblioteksförning. <https://wwwbiblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekarien-och-professionen.pdf>
- Lindberg, J. (2015). *Att bli bibliotekarie – Informationssökning och yrkesidentiteter hos B&I-studenter och nyanställda högskolebibliotekarier* (ISSN 1103–6990; 58) [Doktorsavhandling, Högskolan i Borås]. DiVA. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-36>
- Ljuslinder, K. (2012). Medielogik och medieetik flyttar online. I S. Lindgren (Red.), *Nya medier och kommunikation. Makt och meningsskapande i den digitala tidsåldern* (1 uppl., s.41 - 54). Gleerups utbildning AB.
- McDowell, J. (2016). *Högljudda och tystade ungdomsgäng: En diskursanalys av debatten om stökiga bibliotek* (ISSN 1650–4267; 691) [Masteruppsats, Uppsala universitet]. DiVA. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-295680>
- Neuding, P. (2015, 16 maj). Social oro ger stök på bibblan. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/social-oro-ger-stok-pa-bibblan>
- Nord, L., Strömbäck, J. (2002). *Tio dagar som skakade världen - En studie av mediernas beskrivningar av terrorattackerna i USA och kriget i Afghanistan hösten 2001* (ISSN 1401 - 2383). Styrelsen för psykologiskt försvar. https://www.researchgate.net/publication/271014624_Tio_dagar_som_skakade_varlden_En_studie_av_mediernas_beskrivningar_av_terrorattackerna_mot_USA_och_kriget_i_Afghanistan_hosten_2001
- Nord, L., Shehata, A., Strömbäck, J. (2003). *Från osäker källa – bevakningen av Irakkriget i svenska medier*. (2003:4). KBM. <https://rib.msb.se/filer/pdf/20225.pdf>
- Nord, L., Strömbäck, J. (2005). *Hot på agendan. En analys av nyhetsförmedling om risker och kriser*. (2005:7). KBM. <https://rib.msb.se/filer/pdf/21537.pdf>

- Proposition 2021/22:108. *Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek*. Justitiedepartementet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/02/prop.-202122108/>
- Proportionalitetsprincipen. (2022, 9 juli). I *Wikipedia*. Hämtad 30 september, 2022, från <https://sv.wikipedia.org/wiki/Proportionalitetsprincipen>
- Radford, M.L., Radford, G.P. (1997). Power, Knowledge, and Fear: Feminism, Foucault, and the Stereotype of the Female Librarian. *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 67 (3), s. 250 – 266.
<https://doi.org/10.1086/629951>
- Radford, G.P., Radford, M.L. (2001). Libraries, Librarians, and the Discourse of Fear. *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 71 (3), s. 299 – 329.
<https://doi.org/10.1086/603283>
- Sandström, I. (2019). *Towards a Minor Urbanism: Thinking Community without Unity in Recent Makings of Public Space* [Doctoral thesis, Department of Architecture and Built Environment, Lund University]. Research Portal at Lund University. <https://portal.research.lu.se/sv/publications/towards-a-minor-urbanism-thinking-community-without-unity-in-rece>
- Schilling, J. (2006). On the pragmatics of qualitative assessment: Designing the process for content analysis. *European Journal of Psychological Assessment*, 22(1), 28–37. <https://doi.org/10.1027/1015-5759.22.1.28>
- Schwarz, E. (Red.).(2016). *Bibliotekariens praktiska kunskap*. Regionbibliotek Stockholm. https://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/2016/09/Bibliotekariens_praktiska_kunskap.pdf
- SFS. 1962:700. *Brottsbalk*. Justitiedepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700
- SFS 1974:152. *Kungörelse om beslutad ny regeringsform*. Justitiedepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152
- SFS 1993:1617. *Ordningsslag*. Justitiedepartementet. <https://lagen.nu/1993:1617>
- SFS 2005:321. *Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang*. Justitiedepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2005321-om-tilltradesforbud-vid_sfs-2005-321
- SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Kulturdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801

- SFS 2021:34. *Lag om tillträdesförbud till butik*. Justitiedepartementet.
<https://svenskforfattningssamling.se/doc/202134.html>
- Stockholms stad. (2017a). *18 Bilaga 01 Skrivelse om tillträdesförbud till stadens bibliotek*. (Diareienummer 1.1/442/2017). <https://insynsverige.se/stockholm-kultur/sammantrade?date=2017-04-04>
- Stockholms stad. (2017b). *§18_prot_20170404*. (Diarienummer. 1.1/442/2017)
<https://insynsverige.se/stockholm-kultur/sammantrade?date=2017-04-04>
- Strömbäck, J. (2004) *Den medialiserade demokratin. Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. SNS Förlag.
- Strömbäck, J. (2008). *På nyhetsmediernas agendor. En studie av hot och risker i det svenska nyhetsurvalet i morgonpress, kvällspress och TV*. Demokratiinstitutet.
https://jesperstromback.files.wordpress.com/2009/12/rapport18nyhetsmedierna_sagenda3.pdf
- Sundström, K. (2008). *Bemötande på bibliotek - både service management och solidaritet*. Regionbibliotek Stockholm. <http://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/2011/07/Bemotanderapport.pdf>
- Zhang, Y., Wildemuth, B.M. (2005). *Qualitative analysis of Content by*.
https://pdfs.semanticscholar.org/9346/410f52f79a26c6baffc2e3e896245840df3e.pdf?_g a=2.201413585.113720546.1576494715-665928715.1576494715

